

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Varför göra det inne som man kan göra lika bra ute?

En studie om i vilken mån kursmålen i matematik och svenska
kan uppnås genom utomhuspedagogik

Emma Persson

LAU395”

Handledare: Carl Henrik Lyttkens

Examinator: Jan Lindström

Rapportnummer: HT-2450-09

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Varför göra det inne som man kan göra lika bra ute?

Författare: Emma Persson

Termin och år: HT 2010

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Carl Henrik Lyttkens

Examinator: Jan Lindström

Rapportnummer: HT-2450-09

Nyckelord: Utomhuspedagogik, utveckling, kursmål,

I detta arbete kommer ni att få läsa om utomhuspedagogik. Då naturen alltid varit en viktig del i min uppväxt vill jag genom denna uppsats inspirera andra pedagoger att låta sina elever få uppleva naturen och få chansen till att skapa en relation till naturen som inte går att ersätta med något annat. Syftet med denna undersökning är att berätta om utomhuspedagogikens betydelse för elevers inläring och utveckling och att i huvudsak ta reda på i vilken mån verksamma pedagoger anser att det är möjligt att uppnå målen i matematik och svenska genom att bedriva undervisningen ute i naturen. Med att ha undervisningen ute menar jag inte genom att flytta ut lektionen i naturen utan att använda naturen som en del i lärandet. Arbetet är kopplat till uppfyllelse av specifika mål för årskurs 3.

Jag har valt att använda mig av kvalitativ undersökning och har intervjuat fyra verksamma pedagoger från olika skolor i Göteborg. Två är verksamma på en skola i östra Göteborg där de har praktisk undervisning med årskurs 3-5 och ägnar all sin undervisning helt åt praktiskt arbete och utomhuspedagogik med eleverna. Den andra respondenten är pedagog på naturskolan i Göteborg och åker runt i olika klasser och har utomhuspedagogik med dessa elever. Den fjärde är klasslärare på en skola och har mycket utomhuspedagogik i sin undervisning. Hon har även universitetskurser på olika universitet i Sverige. Jag har även haft kontakt med Gunilla Ericsson som är utbildad pedagog och verksam forskare inom utomhuspedagogik.

Genom mina intervjuer och forskarnas tankar diskuterar jag kring utomhuspedagogikens vikt för elevernas lärande och utveckling. Med hjälp av intervjuerna och tidigare forskares resonemang och tankar diskuterar jag även kopplingen mellan inne- och uteverksamhet. Jag ska även försöka få svar på om man kan uppfylla målen genom att ha utomhuspedagogik.

Förord

Ett lärande som tar sin utgångspunkt i den direkta upplevelsen och i en process där barnet är den som är aktiv, sätter varaktiga spår.
(Ericsson 2009:7)

För att ett lärande ska kunna ske i den direkta upplevelsen gäller det all eleverna få chansen till att uppleva olika saker i sin undervisning. För att lärandet ska kunna ske i en process där eleven är aktiv krävs det att eleven får möjlighet att vara aktiv. Att uppleva saker och att vara aktiv kan vara svårt att uppnå i en klassrumssituation där man tittar i böcker och sitter vid sina bänkar. Men genom att ta med sig eleverna ut blir hela kroppen aktiv, alla delar och alla sinnen, och det finns möjlighet till oändliga upplevelser där bara fantasin sätter gränser. Detta anser jag kommer sätta varaktiga spår hos eleven och chansen och glädjen att få höra *minns du när vi gjorde detta* från eleverna blir påtagligt större. Det är väl en del av det vi vill åstadkomma med vår undervisning, att eleverna kommer ihåg det de lär sig och tar med sig det vidare i livet.

Jag har i mitt arbete intervjuat fyra verksamma lärare och med hjälp av deras intervjuer och genom tidigare forskares tankar och resonemang har jag fått grunden till min uppsats. Jag vill genom min uppsats inspirera fler pedagoger att våga gå ut i skog och natur med sina klasser och upptäcka det oändliga lärandet som man har tillgång till när det inte finns några gränser. Den ända som sätter gränser är pedagogen själv och min önskan är att genom uppsatsen få pedagoger att öppna sitt sinne och tillsammans med sina elever utforska miljön som finns omkring oss. Det finns så otroligt mycket att lära där ute och att tillsammans med elever få möjligheten till dessa upptäckter tror jag stärker bandet både i klassen men även mellan pedagog och elever. Jag tror att genom att bli en del av klassen kan man skapa en trygghet och ett förtroende som nog är svårare att uppnå när man bara är deras ”ledare”.

Framtiden är i dina händer

*Det var en ohysad, slug yngling som försökte lura en klok, gammal man.
Han fångade en liten fågel och bar den i sina kupade händer till mannen.
– Vad har jag här? frågade han lite oskyldigt.
– Det är en fågel min unge vän, svarade den gamle.
– Säg mig gamle man, är den död eller levande?
Pojken tänkte att om gubben gissade död skulle han låta fågeln flyga sin väg.
Om han däremot gissade levande skulle pojken krossa fågeln med fingrarna.
Den gamle mannen log.
– Min unge vän, fågeln är i dina händer.*
(Sellgren 2003:247)

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
2. Syfte och problemformulering.....	6
3. Teoretisk anknytning.....	6
3.1 Tidigare forskning.....	6
3.1.1 Teoretiska tankar.....	6
3.1.2 Praktiska tankar.....	7
3.2 Begrepp.....	7
3.3 Vad är utomhuspedagogik.....	7
3.4 Varför utomhuspedagogik.....	8
3.5 Bro mellan teori och praktik.....	10
3.6 Pedagogens roll.....	11
3.7 Vad säger forskarna om Matematik och Svenska.....	11
3.7.1 Matematik.....	12
3.7.2 Svenska.....	12
4. Design metoder och tillvägagångssätt.....	12
4.1 Metodval.....	12
4.2 Undersökningsgrupp.....	13
4.3 Genomförande.....	13
4.4 Etiska hänsynstagande.....	14
4.5 Avgränsningar.....	14
4.6 Metodkritik.....	14
5. Resultatredovisning.....	14
5.1 Pedagogernas bakgrund.....	14
5.1.1 Josefin och Marie.....	14
5.1.2 Karin.....	15
5.1.3 Johanna.....	15
5.2 Fördelar och Nackdelar med utomhuspedagogik.....	15
5.2.1 Josefin och Marie.....	15
5.2.2 Karin.....	16
5.2.3 Johanna.....	17
5.3 Pedagogernas metoder.....	17
5.3.1 Josefin och Marie.....	17
5.3.2 Karin.....	18
5.3.3 Johanna.....	18
5.4 Uppnående av mål för årskurs 3 i matematik och svenska.....	18
5.4.1 Josefin och Marie.....	19
5.4.2 Karin.....	19
5.4.3 Johanna.....	21
6. Slutdiskussion.....	22
6.1 Elevernas lärande och utveckling.....	23
6.2 Relevans för läraryrket.....	25
6.3 Sammanfattning.....	27
7. Referenslista.....	28
7.1 Tryckta källor.....	28
Stukát, Staffan (2005). <i>Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap</i> . Lund: Studentlitteratur. ...	29
7.2 Otryckta källor.....	29
8. Bilagor.....	30
8.1 Kursplanen för matematik i åk 3 och Kursplanen för svenska i åk 3.....	30
8.2 Intervjufrågor.....	31
8.3 36 leken.....	32

1. Inledning

Hela kroppen behövs för att lära

*Ögon kan se och öron kan höra,
men händer vet bäst hur det känns att röra.
Huden vet bäst när någon är nära.
Hela kroppen behövs för att lära.
Hjärnan kan tänka och kanske förstå,
men benen vet bäst hur det är att gå.
Ryggen vet bäst hur det känns att bära.
Hela kroppen behövs för att lära.
Om vi skall lära oss nått om vår jord,
så räcker det inte med bara ord.
Vi måste få komma det nära.
Hela kroppen behövs för att lära.*

*Dikt av okänd författare
(Almqvist & Karlsson 2006, s. 2).*

För mig har natur, miljö och djur alltid varit en viktig del i mitt liv. Jag har alltid varit mycket ute i skog och mark och det har varit en del av min uppväxt. När jag själv gick i skolan var vi mycket ute på våra lektioner. Det kanske inte var så planerade lektioner men vi fick vara ute i friska luften.

Jag har under min lärarutbildning haft inriktningen *Människa natur och samhälle*. Vi har under denna kurs fått vara ute i skog och natur mycket och titta på olika växter, djur, byggnader m.m. Det kändes som en självklarhet för mig att välja utomhuspedagogik som ämne för mitt examensarbete.

Utomhuspedagogik är för mig en väldigt viktig del i elevernas vardag och lärande. Det finns så mycket att lära av naturen och att inte ta vara på detta i sin undervisning är för mig ofattbart. I Lpo 94 står det "Skolan skall bidra till elevernas harmoniska utveckling. Utforskande, nyfikenhet och lust att lära skall utgöra en grund för undervisningen." (lärarytelsen 08/09:17). När jag läser detta känns utomhuspedagogik som en självklarhet för detta mål. Att låta eleverna utforska inne i klassrummet väcker ingen förväntan och spänning hos eleverna. Låt dem istället gå ut i skogen och utforska djurlivet, växtlivet, hitta spår de kan följa och mycket annat. Detta kommer leda till att eleverna känner en förväntan inför lektionen, deras nyfikenhet väcks och de kommer tycka det är roligt att lära sig vilka blad som tillhör vilket träd. Kunskaperna kommer även att sjunka in och stanna kvar hos eleven under en mycket lång tid. I boken *Så tänket barn- och så borde skolan undervisa* menar Gardner på att varje barn måste "... bygga upp sina egna former av kunskap på ett mödosamt sätt under en lång tid och varje försök till handling eller hypotes representerar barnets senaste försök till att begripa världen." (1992:39).

Idag finns det speciella naturskolor i Göteborg och resten av landet. Detta tycker jag är en mycket bra verksamhet då lärare som inte själva vågar, vill eller kan gå ut med sin klass kan få hjälp med detta. Det finns många pedagoger idag som inte har någon relation till naturen och som inte ser utomhuspedagogik som en del av undervisningen, utan när barnen är ute har de rast och leker fritt. Vissa lärare ser inte alla möjligheterna med naturen och istället för att använda naturen som en del i lärandet, använder de den bara till en plats där lärandet sker. Vilket inte är idén med utomhuspedagogik. Det är inte samma sak att bara ta med sig sin mattebok ut i gräset och sätta sig och fortsätta räkna. Då är det bra att dessa pedagoger kan få hjälp och inspiration av naturskolorna. Därför har jag svårt att förstå hur politikerna och regeringen har kunnat besluta att lägga ner ett antal naturskolor här i Göteborg. Det är så viktigt att nästa generation ser

naturen som en del av samhället, annars finns det en risk att vi om många år inte har någon natur och inga vilda djur kvar.

2. Syfte och problemformulering

Syftet med mitt arbete är att genom intervjuer med verksamma pedagoger ta reda på i vilken mån man kan uppnå målen för årskurs 3 i svenska och matematik genom utomhuspedagogik. I dagens undervisning ses utomhuspedagogik som en komplettering till den traditionella undervisningen men jag vill ta reda på om man kan se det från andra hållet. Att traditionell undervisning kompletterar utomhuspedagogiken.

Jag har valt att inrikta mig på svenska och matematik av två olika anledningar. Svenska och matematik har under min egen skolgång varit ämnen som jag alltid tyckt har varit roligt och det finns mycket man kan göra och lära sig. Nästa anledning är för att svenska och matematik är grundämnena i skolan som man måste ha med sig genom hela skolgången. Det är ämnen där mycket av undervisningen sker i klassrummet genom att eleverna arbetar i sina böcker och därför har jag valt att arbeta med dem.

Undersökningen utgår från lärarnas perspektiv på elevernas lärande. Jag har valt att inte intervjua elever då jag ville ta reda på vad pedagogerna tycker. Jag har använt kvalitativa metoder och intervjuat fyra lärare på olika skolor i Göteborg. Jag har tagit reda på hur de arbetar, varför de arbetar så och i vilken utsträckning de använder sig av utomhuspedagogik. Genom detta har vi tillsammans diskuterat i vilken mån de anser att det är möjligt att uppnå målen för år 3 i Svenska och Matematik.

Viktiga frågeställningar som jag kommer utgå från är:

- Hur ser lärarna på elevernas lärande och utveckling genom denna undervisningsmetod?
- I vilken mån anser lärare att målen i Svenska och Matematik kan uppnås genom utomhuspedagogik?
- Ska man hålla sig till en undervisningsmetod eller ska de komplettera varandra?

3. Teoretisk anknytning

3.1 Tidigare forskning

I detta avsnitt har jag försökt att dela upp de tidigare forskarna efter deras synsätt på utomhuspedagogik och lärande i stort. Detta har jag gjort genom att ha läst deras böcker och har där igenom försökt få en bild av hur de arbetar med bl.a. utomhuspedagogik.

3.1.1 Teoretiska tankar

I detta avsnitt har jag skrivit in de forskare som har ett teoretiskt synsätt på utomhuspedagogiken. De ser på lärandet ur ett pedagogiskt och psykologiskt synsätt. De ser på varför barn lär sig olika saker och hur man behöver gå tillväga för att de ska lära sig det man vill att de ska lära. De tar reda på vad barnen mår bäst av och detta är vad de vill få fram genom sina böcker och handlingar. Jag anser att de i första hand tänker på vad barnet behöver och i andra hand på hur man gör för att uppnå det.

Gunilla Ericsson är licentiand i pedagogik vid Karlstads universitet. Hennes forskning inriktar sig mot arbetsliv och ledarskap i processer med lärandeprocesser och vardagsarbetet som utgångspunkt för lärande. Hon har arbetat som pedagog, lärarutbildare och skolutvecklare och varit kursledare i utomhuspedagogik. Några böcker hon varit med och skrivit är: *Utomhuspedagogik (2004)* och *Lära ute [upplevelser och lärande i naturen] (2009)*

Birgitta Brügge är kulturgeograf och universitetslärare vid Linköpings universitet, Centrum för miljö- och utomhuspedagogik. Hon har arbetat som folkhögskolelärare och med friluftspedagogik och

naturguideutbildning. Han har varit med och skrivit boken: *Friluftslivets pedagogik [för kunskap, känsla och livskvalitet]*(2007)

Per Hedberg har byggt upp och har ansvaret för Uppsala Naturskola sedan 1986. Han har även haft undervisningar i utomhuspedagogik på lärarutbildningen vid Uppsala Universitet. Under de senaste 30 åren har hans fritid ägnats åt scouterna och här igenom har han fått sin huvudsakliga utomhuspedagogiska insikt. Han har varit med och skrivit en del i boken: *Utomhusdidaktik* (2004).

3.1.2 Praktiska tankar

I detta avsnitt har jag satt in de forskare som har ett lite mer praktiskt och didaktiskt synsätt på lärandet. Av vad man kan läsa i deras böcker och avsnitt så fokuserar de mer på hur man gör för att uppnå vissa saker med eleverna. De tänker mer på metoden för att uppnå olika saker i undervisningen. De ser det ur ett didaktiskt perspektiv där de har fokus på vad läraren ska tänka på vid undervisningen (www.wikipedia.org). Jag menar inte här att de inte tänker på barnens lärande och hur de behöver lära, utan jag menar att de inte sätter det i första hand som de tidigare forskarna gör (se 3.1.1).

Titti Olsson är frilansjournalist där frågor som rör barn och kultur står i centrum för hennes journalistik. Bok av Titti är: *Skolgården – det gränslösa uterummet* (1995).

Germund Sellgren arbetar som projektkoordinator på världsnaturfonden WWF. Han har lång erfarenhet av utomhuspedagogik då han arbetat som lärare på grundskolan och som ledare för en naturskola. Han har även gått en magisterutbildning i utomhuspedagogik vid Linköpings universitet. Böcker han skrivit: *Utomhusdidaktik* (2004) och *Naturpedagogik* (2003).

Klas Sandell är professor i kulturgeografi. Han har tidigare arbetat som scoutledare och friluftslärore. Han arbetar för nuvarande vid Avdelningen för kulturgeografi och turism vid Karlstads universitet. Några böcker han varit med och skrivit är *Utomhusdidaktik* (2004) och *Friluftslivets pedagogik [för kunskap, känsla och livskvalitet]* (2007).

3.2 Begrepp

Traditionell undervisning: Undervisningen som sker inom fyra väggar där eleverna arbetar i sina läroböcker.

Naturskola: Naturskola är inte ett hus eller en plats, det är en verksamhet, ett arbetssätt, där vi arbetar efter mottot; ”att lära in ute”. Elevernas och barnens egna upplevelser, upptäckter och sinnesintryck i naturen är i fokus och är grunden till ett aktivt lärande. (www.naturskola.se).

3.3 Vad är utomhuspedagogik

Centrum för Miljö- och Utomhuspedagogik vid Linköpings universitet förklarar begreppet utomhuspedagogik så här:

Utomhuspedagogik är ett förhållningssätt som syftar till lärande i växelspel mellan upplevelse och reflexion grundat på konkreta erfarenheter i autentiska situationer. Utomhuspedagogik är ett tväregenskapligt forsknings- och utbildningsområde som bl.a. innebär

- Att lärandets rum flyttas ut till samhällsliv, natur- och kulturlandskap
 - Att växelspelen mellan sinnlig upplevelse och boklig bildning betonas
 - Att platsens betydelse för lärande lyfts fram
- (Brügge m.fl. 2007:26)

Om man står upp ordet Utomhuspedagogik på wikipedia får man den här förklaringen:

Bildning genom sinnliga erfarenheter ute i olika landskap - det vill säga lärandeupplevelser

som stimulerar alla sinnen och på så sätt förbättrar inlärningsförmågan.
(<http://sv.wikipedia.org/wiki/Utomhuspedagogik>)

För mig betyder ordet utomhuspedagogik att man tar med sig eleverna ut utanför klassrummet och utför en pedagogisk planerad lektion där VAD och HUR står i fokus. Det kan vara skolgården, parken eller skogen m.m. Men det innebär inte att man bara tar med sig böckerna ut och fortsätter arbeta i dessa utan miljön ska vara en del av det eleverna ska lära sig. ”Att bara flytta platsen för lärandet, t.ex. genom att gå ut i närmaste skogsbacke och fortsätta räkna i de vanliga matteböckerna utan att använda sig av naturen till annat än sittplats räknas inte!” (Hedberg 2004:64).

I boken *Utomhusdidaktik* beskriver Hedberg utomhuspedagogik som: ”ett sätt att arbeta med lärande där en viktig och ofta stor del av processen sker utomhus, och där elevernas egna upplevelser och sinnesintryck i naturen ses som grunden för ett aktivt lärande” (2004:64).

Som jag tidigare skrivit har jag haft kontakt med Gunilla Ericsson. Jag mailade henne med lite frågor angående hennes sätt att se på utomhuspedagogik. Detta är vad hon svarade om vad utomhuspedagogik är för henne. Gunilla ser utomhuspedagogiken som ett medel och inte som ett mål. Det är hur olika miljöer används i undervisningen för att gynna elevernas lärande. Hon ser det mer som ett förhållningsätt till lärande mer än en metod. Man tar vara på elevernas inre drivkraft, det som motiverar och intresserar dem och det som knyter an till tidigare kunskaper och erfarenheter. (mailkontakt 2010-12-08).

3.4 Varför utomhuspedagogik

*Eftersom allt som tränger in i människans
intellektuella medvetande, kommer dit genom hennes sinnen,
är hennes första förstånd av sinnlig art. Våra första lärare i filosofi är
våra fötter, våra händer, våra ögon.
Att ersätta dessa med böcker är inte att lära oss tänka
förnuftigt; det är att lära oss lita på andras förnuft; att lära oss
mycket och ingenting veta.*

Dikt av Jacques Rousseau
(Brügge 2007:49)

”Kunskapen är inte, som man idag kan få intryck av, något ytligt, något som en människa ena dagen tar till sig och nästa kastar ifrån sig. Kunskapen är införlivad med hela hennes sätt att leva och förstå världen.” *Ett oändligt äventyr* (Liedman 2001).

I boken *Att lära in ute året om* kan man läsa denna jämförelse: ”Att sitta inne i ett klassrum och läsa om livet utanför är som att läsa en kokbok utan att få möjlighet att tillaga och äta maten.” (Lättman-Masch 2007:11). Detta är en bra jämförelse då eleverna måste få gå ut och känna, lukta, se och höra för att få den bästa kunskapen om livet utanför.

Utomhuspedagogik har kommit starkt inom skolans värld de senaste åren. Det har blivit ett komplement till den traditionella undervisningen på många skolor och en metod som används allt mer flitigt av många pedagoger. I kapitlet *Rum för lärande* står det: ”I dagens skola borde lärande utomhus se som ett viktigt komplement till den traditionella pedagogiken, där lärandet oftast sker inom fyra väggar.” (Dahlgren & Szczepanski. 2004:9). Allt fler lärare har insett vikten av att vara ute och ge eleverna en chans att utvecklas på flera plan. Sellgren visar på flera undersökningar som bevisar att barns motorik, balans och hälsa utvecklas av att var ute (2003:10).

En annan viktig del att ha i åtanke är vikten för eleverna att få använda alla sinnen, känna, titta, lyssna och smaka.

Låt detta vara en gyllene regel;
Att förevisa allt för alla sinnen, så långt det är möjligt,
Det vill säga, saker som är synliga för synen,
De som är hörbara för hörseln.
Och kan något uppfattas av fler sinnen,
Förevisa detta för flera sinnen.
(Dahlgren & Szczepanski 2004:17)

Sinnena är något barn lär sig med hela tiden när de använder hela kroppen och det är utomhus de får mest användning av dessa (Olsson 1995). ”Bäst lär man sig när man använder hela kroppen: alla sinnen, hjärna och hjärta, hand och fot.” (Att lära in ute). Hjärnforskaren David Ingvar betonar att våra hjärnor är i behov av att vara ute och få in allt ljud, ljus, färger och former som finns i naturen. Han bevisar också att ”hjärncellernas tillväxt är beroende av naturens stimulans. Om det blir för tråkigt att lära sig - då stänger hjärnan av.” (Att lära in ute).

I broschyren *Världens bästa klassrum* kan man läsa hur viktigt det är för barns inlärningsutveckling och hälsa att vara ute i naturen. När det kommer till inläringen skriver de så här:

”Barn i klasser som har utedagar

- Koncentrerar sig bättre
- Har lättare att fatta väl underbyggda beslut
- Planerar och genomför uppgifter bättre
- Visar mindre ilska
- Hjälper sina kamrater mer”

Gällande barnens hälsa skriver de så här:

”Barn i klasser som har utedagar

- Har färre sjukdagar
- Är lugnare
- Har större självförtroende
- Är gladare
- Har bättre kroppsuppfattning och motorik
- Löser konflikter bättre

(Att lära in ute).

Gunilla Ericsson skriver att det inte räcker för eleverna att bara vara ute någon gång ibland. Det måste bli en naturlig del i vardagen för att det ska uppnå syftet man vill åstadkomma. Hon menar att barn har svårt att se ett sammanhang om det inte är en regelbunden del i deras vardag. ”Vi bör därför sträva efter att erbjuda barnen en regelbunden utevistelse, helst varje vecka och helst i en planerad struktur.” (Ericsson 2009:8). Ericsson skriver också att innehållet för uteverksamhet har inga gränser, det är pedagogen som bestämmer hur långt elevernas lärande kan gå (Ericsson 2009). I *Utomhusdidaktik* menar Strotz och Svenning att vissa saker kan man inte förklara utan det är något som eleverna måste få uppleva kroppsligen och detta är möjligt i största mån om man är ute (2004).

Brügge menar på att vi i naturen kan hämta kunskap, känsla och inspiration. Känslan till naturen blir ett engagemang och en möjlighet för eleverna att utvecklas (2007).

Naturen väcker vår nyfikenhet på olika sätt, som när du för första gången böjde dig ner och plockade upp en vacker sten till upptäckten av att olika träslag brinner olika fort. Den kan stimuleras av att du luktar på en smörkniv av eneträ eller står vid havet och spanar mot horisonten. Naturen är full av upplevelser i former, färger och dofter som väcker olika känslor. Den erbjuder både dramatiska händelser och trygghet och kan ge möjlighet till nya attityder, ny gemenskap och nya värderingar. (Brügge m.fl. 2007:27)

I mailet som jag fick av Gunilla skriver hon även att miljön har en stor betydelse för utomhuspedagogiken. Hon menar på att mycket speglas av pedagogens egna föreställningar om vad naturen erbjuder. Det handlar om hur väl pedagogen kan läsa av situationer eleverna hamnar i och ta vara på deras erfarenheter. Detta blir enligt Gunilla förutsättningen för hur stor betydelse miljön har i sammanhanget. Hon skriver att läraren inte alltid behöver ge eleverna fasta uppgifter som de ska göra eller klara, utan att lärandet och innehållet blir styrt av mötet mellan eleverna och naturen de befinner sig i (mailkontakt 2010-12-08).

3.5 Bro mellan teori och praktik

”Pedagogens/ledarens roll är att stärka nyfikenheten, men också att leda barnens lärande på ett sådant sätt att de kan knyta ihop lärande inne med konkreta erfarenheter och upptäckter i närmiljön.” (Ericsson 2009:20).

I boken *Att lära in matematik ute* kan man läsa om vad det är eleverna kommer ihåg av det de gör.

De menar på att alla lär vi på olika sätt och om man tittar till forskningen på vad vi kommer ihåg så ser det ut så här:

Vi kommer ihåg

10 % av det vi läser

20 % av det vi hör

30 % av det vi ser

50 % av det vi hör och ser

70 % av det vi diskuterar

80 % av det vi upplever

95 % av det vi lär ut till andra

(Molander m.fl. 2010:14)

Med detta vill jag påvisa hur viktigt det är att eleverna får variation i sin undervisning. Det är otroligt viktigt för deras utveckling att de får komma ut och uppleva olika saker och att samarbeta. Detta bekräftar Pramling Samuelsson & Sheridan (*Lärandets grogrund*) genom att uttrycka sig så här: ”För att utveckla ny kunskap behöver barn uppleva variation, se alltmer komplexa sammanhang, urskilja mönster och särdrag i samspelet och kommunikationen med såväl andra människor som ting.” (2006:31). Genom att samarbeta med andra elever får de hjälpa varandra och det finns stor chans att 95 % av det man som pedagog vill lära dem kommer att fastna och de kommer ihåg detta senare i livet. Även Per Hedberg håller med om att varierad undervisning där utomhuspedagogiken utgör en del är den bästa undervisningen och menar på ”att man i en bra fungerande skolsituation kan använda sig av utomhuspedagogik för att förstärka inläringen i alla ämnen” (2004:77).

En av anledningarna till att pedagogerna har svårt att lämna klassrummet är att de upplever att de inte hinner med det som ska göras i läromedel och andra böcker. De anser att eleverna måste räkna ett visst antal sidor i sin mattebok eller skriva om några bokstäver varje vecka och anser att det inte kommer hinna med om man tar med sig eleverna ut i naturen. De väljer ändå att ta med eleverna ut någon snabb lektion för att det måste de också hinna med. Olsson menar dock att allt fler personal på skolorna har börjat inse att ”utomhusarbete inte är någonting som man måste göra *också* utan det är någonting som kan befrukta den befintliga, traditionella pedagogiken. Det går att ’hinna med kursen’ ändå!” (1995:13).

Det kan vara svårt beslut för en pedagog att lämna rummets fyra väggar och gå ut med klassen i naturen där det inte finns några begränsningar. Ericsson menar dock att helhet och sammanhang blir mycket tydligare när man är ute i naturen och att det finns goda förutsättningar för pedagogen att knyta ihop vistelsen ute med verksamheten inne (Ericsson 2009). ”Uteverksamheten bör inte vara en parallellprocess till annan verksamhet utan en naturlig del i undervisningen.” (Ericsson 2009:16). Lättman-Masch håller med om detta och menar att när eleverna varit ute naturen och inhämtat fakta och kunskap med alla sinnen kan litteraturen och den traditionella undervisningen fördjupa kunskapen om det eleverna upplevt (2007).

I boken *Friluftslivets pedagogik* skriver Brügge om den tysta kunskapen. Hon menar att när man arbetar med utomhuspedagogik är kunskap inte bara ord som man skriver på ett papper. Det är den tysta kunskapen,

den kunskapen som sitter i blommans doft, i kroppens rörelse eller i djurens läte, som sätter spår i elevernas lärande (2007).

Gunilla skriver i mailet jag fick om hur man ska förhålla sig till målen när man är ute med eleverna. Så här skriver hon om det: läraren måste utgå från vad eleverna är nyfikna på och vilka frågor de formulerar och sedan utifrån detta relatera till ämnen och kursplansmålen. Hon bedömer att läraren måste ha beredskap och vara väl påläst på styrdokumentet för att kunna handleda eleverna mot uppställda mål (mailkontakt 2010-12-08).

3.6 Pedagogens roll

En viktig del i allt lärande är att pedagogen är engagerad i den metoden han eller hon väljer. ”Pedagogiska och didaktisk forskning har kunnat visa att en engagerad lärare med en metod, som han eller hon väljer, kan få en grupp att lära sig läsa, bli engagerad och känna lust för lärande.” (Kullberg 2006:208). Ericsson menar att eleven utgår från sina erfarenheter och tidigare kunskaper och att pedagogen har som roll att fokusera på att utmana det eleverna tidigare lärt i mötet med den nya situationen (Ericsson 2009). Det är många pedagoger som väljer att inte gå ut i naturen med sina elever. En anledning kan vara att det är mer jobb än att vara inne i klassrummet och pedagogerna är rädda för att gå ut utanför tryggheten. Pedagogen måste också ha ett annat förhållningssätt till eleverna än inne i klassrummet. Eleverna behöver få en annan frihet att själva upptäcka vad som finns runt omkring och de behöver känna en trygghet hos pedagogen. ”I uteverksamheten blir ledaren mycket tydlig som förebild och särskilt viktig för tryggheten i gruppen.” (Ericsson 2009:6).

Gunilla menar också att det är viktigt att lyssna noga på barnens tankar och känslor. Man får inte bli förvånad över rädslor de kan ha om naturen och det som finns där, utan att möta dessa med respekt (Ericsson 2009:7). Hon anser också att lärarens förmåga att formulera utmanande och öppna frågor är en av de kompetenser som behövs för att lärandet ska bli så givande som möjligt för eleverna.

Lättman-Masch punktar upp en del saker som pedagogen ska tänka på när man leder en grupp ute:

- Man ska utnyttja terrängen och hitta platser som kan gynna det lektionen ska handla om. Hitta platser som ger naturliga talarplatser och åskådarplatser
- Var tydlig med att berätta för barnen var de ska stå om man som pedagog ska visa eller berätta något.
- Man ska ta vara på nuet och vara beredd på att det man planerat inte fullt kommer att hållas. Det kommer hända saker som fångar elevernas uppmärksamhet och då kanske man måste ta vara på det ögonblicket.
- Man måste aktivera gruppen. De ska få möjlighet att använda alla sinnen och upptäcka nya saker.
- Det är bra om man anpassar planeringen efter vädret. Hitta uppgifter som passar när det regnar, andra som passar när det är sol. Ta vara på årstiderna.

(2007:12)

3.7 Vad säger forskarna om Matematik och Svenska

”Upplevelsen berör hela människan, alla sinnen, känslor, värderingar och tankar. Därför ger ett lärande baserat på upplevelse varaktiga kunskaper.” (Ericsson 2009:5).

Matematik och svenska är ämnen som alltid varit viktiga i skolan. Det har varit de två ämnena som det lagts mest vikt på i skolan och det är de två ämnen som man måste ha godkänt i för att få läsa vidare när man blir äldre. ”Utomhuspedagogik är ett medel att nå mål i läroplanen, i synnerhet de mål som avser att mäta barns och ungdomars förståelse av helheter och sammanhang.” (Ericsson 2004:142). Lättman-Masch menar också att är man ute så integreras de olika ämnena i varandra på ett naturligt sätt (2007).

”Läroplanens strävans- och uppnåendemål syftar i många stycken till att mäta barns och ungdomars förståelse av helheter och sammanhang. Pedagogens uppdrag är att välja metod och uppläggnings för verksamheten som leder till denna förståelse.” (Ericsson 2009:22).

3.7.1 Matematik

Det är viktigt att väcka elevernas nyfikenhet för matematik och det är detta som är pedagogens verkliga utmaning. ”När man som elev inte förstår eller ser nyttan med att lära något så försvinner också lusten.” (Molander m.fl. 2010:10). Om eleverna inte känner att de kan relatera till det de räknar och att de inte förstår vad de räknar om är det lätt att motivationen sjunker och tillslut räknar de bara för att de ska och ser inte att de är något som behövs för deras utveckling i samhället. För att tycka något är roligt är det grundläggande att man förstår varför och hur man gör något (Molander m.fl. 2010:11). För att detta ska vara möjligt ”kräver det att eleven är med och utforskar matematiken och får möjlighet att se att matematiken inte bara finns innanför skolans väggar utan även ute på gården, i hela samhället och i naturen.” (Att lära in ute 2010:10).

3.7.2 Svenska

Svenska är ett av de viktigaste ämnena för elever genom hela skoltiden. Det är viktigt för att man som person ska fungera i samhället och pedagogerna lägger stor vikt vid ämnet. Pramling Samuelsson & Sheridan menar på att ”Målet med lärande är att förbereda barn på det okända genom att utgå från det kända.” (2006:30). Detta är en bra del att ha i åtanke när man tar med sig eleverna ut och Ericsson håller med om det och skriver att när eleverna arbetar med svenska och läsinläringen kan de ”... samla naturföremål på den bokstav eller ljud som man tränar, eller samla exempel ute på adjektiv efter den som det momentet är aktuellt i undervisningen.” (Ericsson 2009:21). Att man låter utomhuspedagogiken gå in i innehållet av det man gör inne i klassrummet får eleverna att förstå sammanhang och helheten blir klarare. I *utomhusdidaktik* boken ger Hedberg exempel på hur man kan arbeta med de olika ordklasserna ute, ”Låt eleverna leta reda på var sitt naturföremål. Låt dem benämna det -substantiv. Låt dem beskriva en egenskap hos det -adjektiv. Låt dem säga vad man skulle kunna göra med föremålet -verb” (2004:79).

4. Design metoder och tillvägagångssätt

4.1 Metodval

Undersökningen genomfördes med hjälp av intervjuer av fyra pedagoger. Jag valde att använda mig av kvalitativa metoder eftersom jag ville ha öppna diskussioner med möjlighet att diskutera det vi pratade om. Intervjun var uppdelad i fyra huvudkategorier, bakgrund, för- och nackdelar, metod och uppnående av mål, och sedan frågor inom varje kategori. Då jag valde att använda mig av ett mindre antal pedagoger var det självklart att jag skulle använda mig av intervjuer. Jag ville få ut så mycket som möjligt med mina intervjuer och jag ville ha möjlighet att ställa följdfrågor när det pedagogerna sa var extra relevant för min undersökning. Esaiasson menar att ”samtalsintervjuer ger goda möjligheter att registrera svar som är oväntade” (2007:283) Detta hade inte varit möjligt med enkäter då frågorna redan är bestämda och man kan inte ändra dem under tiden som personerna ifråga svarar.

Jag valde även att använda mig av intervjuer eftersom jag ville att pedagogerna skulle visa mig det material som de använder i sin undervisning. Detta blev en naturlig del i intervjun och beroende på frågorna jag ställde gick de och hämtade saker för att kunna svara på bästa sätt. En annan anledning till att jag inte använde mig av enkäter var för att enkäter alltid är anonyma. Jag ville ha en personlig kontakt med de pedagoger jag valt att intervjua och jag ville att de skulle veta vem jag var. ”... samtalsintervjun ger större utrymme för interaktionen - samspel – mellan forskare och intervjuperson än frågeundersökningen” (Esaiasson m.fl. 2007:283). Enkätundersökning kändes inte heller relevant eftersom jag hade i åtanke att skaffa mig en djupare förståelse och inte att jämföra.

Anledningen till att jag valde att inte intervjua eleverna var för att jag ville ta reda på vad pedagogerna anser om att uppnå målen genom utomhuspedagogik. Jag gjorde också valet då jag har varit på skolor som jag aldrig varit på innan där jag inte känner eleverna och insåg att det då kunde bli svårt att få vårdnadshavarnas godkännande av att intervjua deras barn.

4.2 Undersökningsgrupp

Jag har intervjuat fyra pedagoger som alla är verksamma på olika skolor i Göteborg. Två av pedagogerna, Josefin och Marie, är fritidspedagoger på en skola i östra Göteborg och har utomhuspedagogik med klasserna 3-5. Karin arbetar på Göteborgs naturskola och har ingen egen klass. Utan hon åker runt till olika skolor och har utomhuspedagogik med olika klasser där deras vanliga lärare känner att de inte vill eller kan ha den formen av undervisning själv. Min fjärde respondent, Johanna, är klasslärare i årskurs 5 på en skola i utkanten av Göteborg där hon bedriver mycket utomhuspedagogik. Johanna har även kurser på bl.a. Linköpingsuniversitet i utomhuspedagogik.

4.3 Genomförande

Jag formulerade mina intervjufrågor själv och baserade frågorna på mina frågeställningar och mitt syfte. Jag valde att dela in frågorna i fyra huvudkategorier och sedan frågor till varje kategori. Huvudfrågorna är: pedagogens bakgrund, funderingar kring utomhuspedagogik, metod och utvärdering (se bilaga 2). En anledning till att jag delade upp frågorna i olika kategorier var så att jag innan intervjun började kunde berätta för intervjupersonerna vad det skulle handla om. Kategorierna bestämde jag utifrån vad jag ville ha svar på. Jag ville först och främst veta mina respondenters bakgrund, utbildning, hur länge de arbetat som lärare och varför de valt att arbeta med utomhuspedagogik. För att ta reda på svaret på en av mina frågeställningar: hur ser lärarna på elevernas lärande och utveckling genom utomhuspedagogik ville jag veta vad de ser för nackdelar respektive fördelar med arbets sättet. Vidare ville jag veta hur de arbetar med undervisningen och materialet de använder för att till sist komma in på min huvudfråga, i vilken mån elever kan uppnå målen genom utomhuspedagogik, genom att diskutera målen och se vilka uppgifter och metoder man kan använda sig av för att lyckas med detta.

Jag fick kontakt med mina respondenter via telefon. Efter att ha tittat efter skolor på internet som använde sig av utomhuspedagogik hittade jag två stycken. Jag ringde till första skola och pratade med rektorn på skolan. Jag frågade om där fanns någon eller några pedagoger som hon trodde var intresserade av att hjälpa mig med min undersökning och jag fick numret till en pedagog. När jag pratade med henne berättade hon att hon arbetade tillsammans med en annan pedagog och vi bestämde att jag skulle träffa dem tillsammans när vi gjorde intervjun. Att samtala med dessa två pedagoger i grupp såg jag som en stor fördel då de stöttade varandra och tillsammans diskuterade runt frågan jag ställt. Vi satt i deras klassrum och det var till fördel då vi hade deras material nära till hands och de kunde ofta visa mig de olika projekten som vi pratade om.

Min tredje respondent från naturskolan fick jag också kontak med via telefon. Jag hittade en broschyr som handlade om naturskolor i Sverige och letade rätt på numret till den i Göteborg. När jag ringde svarade hon genast ja och vi bestämde att jag skulle åka hem till henne för att göra min intervju. En anledning till att vi var hemma hos henne var för att kommunen har beslutat att lägga ner naturskolan vid årsskiftet och det har resulterat i att min respondent varit tvungen att flytta hem mycket av sitt material. Så för att hon skulle kunna visa mig det hon arbetat med ansåg vi det lättast att vara i hennes hem. Detta är också till fördel då man ska välja plats så att respondenterna känner sig trygga för att få ut det bästa av intervjun (Esaiasson m.fl. 2007).

Den fjärde responderten fick jag numret till av mina två första respondenter, då de har gått en kurs i utomhuspedagogik, och visste att hon arbetade mycket med detta i sin klass. Jag ringde även henne och vi bestämde en tid som jag kunde komma till skolan hon arbetar på. Där hade vi först en intervju och sedan fick jag följa med henne och hennes klass ut på en halvdag i skogen och se hur hon faktiskt arbetar. Det var väldigt intressant att få följa med och se hur det kan gå till i verkligheten då man inte får riktigt samma bild när man sitter inne och pratar om det. Eleverna hade arbetat med Europa och de hade arbetat med luft så vi gjorde olika lekar och experiment som handlade om detta.

4.4 Etiska hänsynstagande

Då jag pratade med respondenterna på telefon berättade jag om vad min undersökning skulle handla om. Jag berättade även att deras svar skulle komma att vara med i arbetet och att om de av någon anledning senare kom på att de inte vill ha med sina svar så kunde de säga till. När jag kom dig gick jag igen igenom vad det skulle handla om och jag berättade mina fyra huvudteman på intervjun. Jag frågade om det var okej att jag spelade in våra intervjuer, vilket var okej för alla och till stor fördel för mig, och jag berättade att deras namn kommer vara fingerade i arbetet på grund av sekretessen (Strömberg 2003). De fick också bekräftat att om någon vill dra sig ur under arbetets gång så går det bra. Detta gjorde jag mycket för att jag ville att respondenterna skulle känna till sina rättigheter och veta vad jag har för avsikt med deras tankar och svar. (Stukát 2005:130–132).

4.5 Avgränsningar

Som jag skrivit tidigare i arbetet har jag valt att rikta in mig på svenska och matematik för elever som går i årskurs 3. Jag har valt denna årskurs då den är relevant för mitt utbildningsområde då jag är utbildad för årskurs F-6. Jag har alltså valt att inte titta på kursmålen för högstadiet eller gymnasiet då jag inte har dessa åldrar i min utbildning. Jag har inte heller undersökt hur utomhuspedagogiken fungerar för elever med speciella behov, t.ex. autism och koncentrationssvårigheter, och med diagnoser så som ADHD, DAMP. Elever med dessa svårigheter är inget som jag personligen har erfarenhet av och jag valde därför att inte ta med det i uppsatsen.

4.6 Metodkritik

Stukát skriver i sin bok att reliabilitet är tillförlitligheten i mätningen man har gjort, hur noggrann den är. Han menar också att många kvalitativa mätningar är svåra att generalisera (2005:30–32). Jag skulle dock vilja säga att reliabiliteten för min undersökning är noggrann för den lilla grupp jag har intervjuat och att frågorna är ställda på ett noggrant sätt och på samma sätt i alla tre intervjuerna. Visst är det inget som jag kan säga generaliserar hela Göteborg och jag kan inte heller påstå att alla årskurs 3 i Göteborgsområdet kan uppnå målen genom utomhuspedagogik. Validiteten i arbetet anser jag är god. Jag har anpassat frågorna efter det som jag har velat ha svar på och även frågat några ”för”-frågor för att få en bredare uppfattning om pedagogernas bakgrund och tankesätt.

Då tre av mina fyra respondenter inte utvärderar eleverna efter lektionerna kan detta komma att påverka reliabiliteten till en liten del. Men eftersom att de under intervjuerna sagt att de ser elevernas utveckling på lektionerna och kan utvärdera dem samtidigt som de har undervisningen anser jag inte att detta är ett problem som ändrar slutresultatet i uppsatsen.

5. Resultatredovisning

5.1 Pedagogernas bakgrund

En av delarna i mina intervjuer med pedagogerna handlade om deras bakgrund som pedagoger. Jag ville veta hur deras bakgrund ser ut för att få en bild av dem. Vad de har för utbildning och hur de arbetar.

5.1.1 Josefin och Marie

Josefin och Marie är i grunden förskollärare och fritidspedagog. De är verksamma fritidspedagoger och har de praktiska arbetstillfällena med årskurs 3-5. Både Josefin och Marie har arbetat som pedagoger i nästan 10 år och varit på skolan där jag intervjuade dem i 2,5 år och de planerar och genomför sina lektioner tillsammans. De har under åren gått olika kurser, där bland annat en kurs i äventyrspedagogik och en kurs inom utomhuspedagogik på Linköpings universitet. Jag frågade mina respondenter om varför de valt att använda sig av utomhuspedagogik, om de själva tagit initiativet eller om det är rektor/skolan som beslutat det. Josefin och Marie tog själva initiativet till att gå kurser och undervisa med metoden då de är väldigt intresserade av naturen och hur man kan ha med den i undervisningen. Sedan har rektor uppmuntrat dem och anmält dem till olika kurser som funnits.

5.1.2 Karin

Karin är som jag tidigare skrivit ansvarig för en av naturskolorna i Göteborg. Hon tar emot olika klasser och åker runt till deras skolor och undervisar i utomhuspedagogik. Karin har varit verksam pedagog sedan 1986. en dag fick hon och två andra pedagoger chansen att vara med i ett projekt där de fick åka runt till olika naturskolor i Sverige. Nu har hon jobbat med naturskolan som hon var med och startade sedan 1997. Så sedan 1997 har hon bara arbetat med praktiskt arbete och utomhuspedagogik i sin undervisning. Hon undervisar i alla ämnen men det är pedagogen till klassen hon undervisar som bestämmer vad lektionen ska handla om. Det har de senaste åren varit väldigt mycket prat om naturskolor i Göteborg och framtiden för Karin har varit oviss. Nu har dock politikerna tagit ett beslut och bestämt att naturskolan ska läggas ner. Detta är något Karin är väldigt besviken över då hon tycker att det är en viktig verksamhet som istället borde uppmuntras.

5.1.3 Johanna

Johanna arbetar på en skola i Göteborg. Hon är utbildad mellanstadielärare för när hon utbildades så fanns det inga inriktningar att välja. Johanna har arbetet som lärare sedan 1985 och varit på skolan där hon är nu sedan 1987. Hon gick sin utbildning i Växjö. Johanna berättade att när hon var ny inom läraryrket var det fler lärare som hade intresse av naturen och att vara ute med sina elever. Nu upplever hon att de yngre och nyexaminerade lärarna inte känner samma lust att gå ut med sina klasser och hon tycker det är synd. Johanna är väldigt aktiv inom utomhuspedagogiken och håller olika kurser för pedagoger. Just nu håller hon en kurs på Linköpings universitet där Marie och Josefin (se avsnitt 2.1.1) går och utbildar sig. På skolan där Johanna är verksam nu var det hon själv som började med utomhuspedagogiken. Hon höll sedan kurs för alla andra pedagoger på skolan och efter det beslutade rektorn att alla klasser ska vara ute minst en halv dag i veckan. Detta har blivit skolans profil och nu har alla klasser schemalagd utomhuspedagogik.

5.2 Fördelar och Nackdelar med utomhuspedagogik

En av mina frågeställningar är att ta reda på hur respondenterna ser på elevernas utveckling och lärande genom utomhuspedagogik och det är detta jag velat ta reda på genom denna del av intervjun. Jag har frågat vad de ser för för- och nackdelar med utomhuspedagogik och varför de tycker så. Alla mina respondenter är överrens om att det finns ytterst få nackdelar men däremot otroligt många fördelar.

5.2.1 Josefin och Marie

Josefin och Marie ser inga nackdelar med metoden utomhuspedagogik, men de kan se andra nackdelar. En nackdel är att det inte passar alla elever, vissa elever är rädda för naturen och blir oroliga när de kommer ut. Marie sa: ”Man får ju lära sig detta. De här barnen som känner sig väldigt trygga när de sitter vid en bok, som oftast är väldigt duktiga i skolan de kan bli lite stressade av detta. Det är inte som det brukar vara så de behöver ju träna på det, så det är klart att de tycker inte det är lika roligt.”

De berättar också att elever som inte haft utomhuspedagogik i de yngre åren, i förskolan, har svårt för att i början förstå att det inte alltid är fri lek när man är ute, utan att det är en del av undervisningen.

En annan nackdel de känner av är att de gärna vill göra materialet till lektionerna själva men det finns inte riktigt tid till det. De vill helst inte göra samma övning två gånger men de har insett att de måste det ibland. Eleverna vet att när de har lektioner med Josefin och Marie så är de nästan alltid ute och det har eleverna accepterat så det är aldrig några problem. Eleverna klagar inte på att de inte vill vara ute för de vet att det är ute de ska vara. De menar också på att en nackdel som man aldrig kommer ifrån är att vissa elever är dåligt klädda. Fast att de vet att de ska vara ute så kommer de i fel skor och alldeles för lite kläder. Detta är en svårighet som de kämpar mycket med. Det är ingen som tycker det är roligt att vara ute om man fryser.

Efter vi pratat om nackdelarna kom vi in på fördelar med utomhuspedagogik. Fördelar kan de se hur många som helst och de började genast berätta.

Marie sa: ”Man ser när man är ute så här att fler får visa vad de är bra på. Det finns många delar i det. En del är de som är tävlingsinriktade och de får ihop gruppen att jobba på, andra är ju teoretiskt lagda så de kanske svarar rätt på de här frågorna, den peppande den som är duktig på att läsa och den som är duktig på matte. Det blir så många olika delar.”

De menar på att man får olika inlärningsmetoder vilket är väldigt viktigt och samarbete är något som de nästan alltid ser till att få med i undervisningen. De tycker att det är extra viktigt på skolan där de är för de andra pedagogerna är extremt teoretiska. Josefin sa: ”Lärarna jobbar väldigt konservativt så det är svårt att få igång dem. Men de tycker det är jätte bra att vi jobbar med det. De är väldigt positiva till det vi gör men det hade varit väldigt mycket roligare om vi kunde jobba som ett team.”

En fördel med deras arbetssätt är att de är alltid två. Vi pratade om storleken på gruppen och de säger då att de andra pedagogerna kan tycka det är mycket att ha eleverna i helklass på lektionerna, att de inte hinner med alla. Men Josefin och Marie känner att eftersom de är två pedagoger så tycker inte de att det är jobbigt med helklass fast att de är ute. De känner att de ändå hinner med att se till alla eleverna. Josefin sa: ”man ser barnet på ett annat sätt när man jobbar som vi gör, man ser hela barnet.”

Josefin och Marie menar också att det är en stor fördel att eleverna får lära med och utvecklar alla sinnen. De anser att en elev som får se hur en blomma ser ut, känna hur den känns och lukta hur den luktar kommer komma ihåg vilken blomma det är mycket längre än en elev som bara får se en bild i en bok. Josefin och Marie menar också på att det eleverna lär sig på den teoretiska undervisningen glömmar de fort bort, men när de får göra samma saker praktisk så kommer de ihåg det mycket längre. ”Upplevelser blir till gemensamma minnen som sitter kvar i många år.” (Ericsson 2009:6). De skapar en annan och starkare minnesbild till ämnet som fastar i hjärnan en längre tid. Josefin och Marie sa: ”det man upplever minns man på ett helt annat sätt.”

5.2.2 Karin

Även Karin håller med om att nackdelarna med utomhuspedagogik är få och att fördelarna är desto fler. Hon kommer först in på hur det påverkar eleverna som är lite stökiga i klassrummet. Hon menar på att de ofta får lättare att koncentrera sig när de har fått vara ute och använda hela kroppen. ”I naturen kan man uppleva och lära med alla sinnen.” (Brügge m.fl. 2007:26) Hon berättar om en pojke i en klass som läraren varnade henne för då han var väldigt stökig och bråkig. Efter att de hade varit ute en lektion med Karin ringde klassläraren upp henne och sa att ”han har aldrig suttit och jobbat så bra, så lugnt och fin.” Karin menar på att den känslan av att lyckas så bra ute och få röra på sig gjorde inverkan på pojken så han kunde koncentrera sig efter.

Vi diskuterar vidare och även Karin menar på eleverna kommer ihåg det de gör och det de lär sig på ett helt annat sätt när de är ute. Kunskaperna fastnar mer permanent när de får uttrycka sig med kroppen. Karin sa: ”Hur många ungar kan redogöra för en lektion de har haft inne, men det här kommer de ju ihåg.” Kunskaper och erfarenheter som de har fått på lektionerna inne befästs när de hamnar i mer konkreta lärandesituationer. Forskaren Per Hedberg bekräftar detta genom att påstå att ”Vi tycker oss också kunna se att elevens förmåga att tillgodogöra sig fakta och bearbeta dessa så att kunskap uppstår, ofta fungerar bättre i utemiljön.” (2007:67).

Precis som Josefin och Marie ser Karin elevernas kläder som en stor nackdel. Det är ofta de kommer för dåligt klädda fast att de vet att de ska vara ute. De kommer i för tunna jackor, inga vantar och helt fel skor för att promenera i skogen. Detta tror Karin skulle kunna bli ett mindre problem om de hade utomhuspedagogik som en mer naturlig del i sin undervisning.

Karin ser heller inget hinder i att vara ute året runt. Hon menar på att man får anpassa planeringen lite efter vädret men att de flesta saker går att göra året runt. ”Regelbunden utomhusverksamhet i skiftande miljöer, årstider och sammanhang leder till en bred kunskap” (Hedberg 2004:65). Hon tar som exempel att när det är

kallt är det bra om man gör uppgifter där eleverna rör på sig mycket så de inte står still och blir kalla och på våren och sen sommaren kan man mer göra uppgifter där de kanske behöver skriva eller stå still lite mer.

5.2.3 Johanna

Även med Johanna diskuterade vi fördelar och nackdelar. Precis som de andra ser hon inte så många nackdelar. Genomgående för alla är att det blir en nackdel när eleverna kommer med för lite kläder på sig. Johanna upplever att det oftare är de lite äldre barnen än de yngre som har för lite kläder på sig. Hon tror det kan vara en åldersgrej att "glömma" thermobyxor eller tjocka strumpor men hon vet inte säkert. Johanna ser också en nackdel med att gå ut med för många elever på en och samma gång. Det blir lätt oroligt om det är för mycket barn och de springer omkring på ett annat sätt. Eleverna har även sagt till Johanna att de tycker det blir trångt när de är för mycket elever ute samtidigt.

Vi går ganska snabbt över till fördelarna och Johanna berättar om de hon tycker är mest påtagliga. Hon påpekar det faktum att olika barn lär in på olika sätt och i klassrummet kan det vara svårt att hitta ett sätt som passar alla. Men utomhuspedagogik tycker hon av sina erfarenheter passar nästan alla elever och de som har lite svårt i början kommer snabbt in i rutinerna på ett enklare sätt än i klassrummet. Precis som de andra tycker Johanna att elevernas roller förändras positivt när de kommer ut. Johanna sa: "Man kanske har en roll i klassrummet men när man kommer ut så tycker jag man, då förändras ungarna tycker jag. Så kommer helt andra barn fram mot de som brukar komma fram i klassrummet." Hon berättar att tjejerna i klassen ofta är väldigt blyga inne och tycker det är väldigt jobbigt att prata inför sina klasskompisar. Detta förändras ute och de står gärna framför sina vänner och berättar om olika saker de sett och varit med om. Johanna sa: "Inne blir de ofta lite dämpade och tycker det är jobbigt, väldigt många tycker det. Så kommer vi ut och då pratar de ordentligt. Det tycker jag är en fördel."

Johanna påpekar också starkt att elevernas motorik utvecklas påtagligt när de får vara ute och röra sig. Hon menar att hjärnan utvecklas och eleverna mår bra av att vara ute i den friska luften. Sedan märker hon tydligt att när eleverna kommer in i klassrummet igen är deras koncentration märkbart bättre än om de varit inne hela dagen. Hon anser också att sinnena hos eleverna utvecklas av att vara ute eftersom de använder dem på ett helt annat sätt än inne i klassrummet och tycker på att det är lättare att använda sinnena ute. Johanna sa: "Ju fler sinnen du använder desto bättre fastnar det." Här menar Johanna att om du t.ex. tittar på en ek i en bok. Du ser hur trädet ser ut, hur knopparna ser ut och hur bladen ser ut så är det lätt att eleven glömmer det. Men om de får gå ut och se eken. Känna och se på stammen, knopparna och bladen. Lukta på den, så fastnar kunskaperna mycket längre och när eleverna senare i livet är ute och går i skogen är chansen stor att de kommer ihåg vilket av alla träd som är en ek.

Johanna berättar också att elevernas engagemang och nyfikenhet väcks på ett nytt sätt när de är ute. Eleverna längtar tills de ska gå ut och är väldigt nyfikna på vad det är de ska göra. De engagerar varandra i undervisningen och deras samarbetsförmåga blir bättre. Det är aldrig problem med vem som ska vara med vem som det kan vara när de är inne i klassrummet. Eleverna får uppleva och testa på saker som de arbetar med inne och se hur det verkligen fungerar i verkligheten.

Den senaste tiden har Johanna haft utomhuspedagogikdagen med en annan klass och deras lärare. De delar upp klasserna när de kommer ut så de arbetar var för sig men Johanna ser ändå detta som en fördel. De är då två pedagoger som är med ute och de kan hjälpa och ta stöd av varandra. Det är även till stor fördel om det skulle hända något. Då kan en av dem gå tillbaka till skolan och en kan stanna kvar med eleverna.

5.3 Pedagogernas metoder

Jag har även valt att ägna en del av intervjun till att ta reda på vad de använder sig av för metoder. Var de har undervisningen ute och varför. Vilket material de använder sig av och hur de arbetar med eleverna.

5.3.1 Josefin och Marie

Josefin och Marie har som jag tidigare skrivit all sin undervisning praktiskt. Till mesta dels är det utomhuspedagogik men ibland beroende på vädret så är de även inomhus. Beroende på vad lektionen ska

handla om har de undervisningen på olika ställen runt omkring skolan, de planerar platsen efter lektionsinnehållet. De är på skolgården, i uteklassrummet i skogen eller på en slinga som de har gjort med hjälp av markeringar på träden. Josefin sa: ”våra barn är vana vid miljöerna här, om vi säger, nu ses vi i uteklassrummet så vet dem precis vart dem ska och de har en känsla om vad det kan bli. Om vi säger vi ska ses ovanför trappan, ja då vet de att de ska gå en speciell slinga och då kommer det vara någonting där. Ska vi vara på skolgården då vet de att då blir det förmodligen lekar.”

De gör nästan allt sitt material själva, men lite hittar de på olika sidor på internet och i olika böcker. Det är mer jobb att ha lektionerna ute och de tror det kan vara en anledning till varför många lärare drar sig från att gå ut med sina klasser. Josefin och Marie har dock som gräns att de tar inte med mer saker ut än vad som får plats i en shoppingkorg som de fått från Ica. De håller också båda med om att det är ett måste att det finns en laminator tillgänglig. När man är ute måste man plasta in mycket av materialet annars blir det lätt förstört efter en gång och då blir det extra jobb. Jag frågade dem om de tycker att man kan undervisa i alla ämnen ute och de tycker de båda. Även om de inte arbetar med just matte t.ex. så kommer det oftast in i de flesta uppgifter då de kanske måste räkna ihop saker eller mäta hur långt något är. De har ett samarbete med klassläraren och de tar alltid reda på vad hon gör så att de arbetar med samma saker, då får eleverna en bra variation i sitt lärande och de lär sig bättre.

5.3.2 Karin

Då Karin arbetar på naturskolan har hon all undervisning ute med olika klasser. Hon gör mycket av sitt material själv men får mycket idéer från böcker och från Naturskoleföreningen där hon även sitter med som medlem. Genom Naturskoleföreningen får hon åka på kurser och föreläsningar där hon får mycket idéer och inspiration. Precis som Josefin och Marie håller Karin med om att en laminator är ett måste när man håller på med utomhuspedagogik. Karin sa: ”En inplastningsmaskin, det är inte dumt. Det är bara att torka av då.”

Eftersom Karin tar emot klasser från olika skolor är det inte hon som bestämmer vad lektionen ska handla om. Beroende på vad klasslärarna väljer att undervisningen ska handla om planerar hon plats och uppgifter för att ge eleverna de bästa möjligheterna och förutsättningar till lärande. Hon säger att man ska ha undervisning ute som eleverna inte kan få på bästa sätt inne, sådant som handlar om upptäckande, känna, se, höra och uppleva. Det är inte bara att man ska vara ute utan det ska vara en lärandesituation för eleverna. En nackdel Karin ser med att ta emot olika klasser är att hon måste anpassa sin undervisning efter lärarens önskemål. Karins lektioner är oftast antingen en introduktion till ett arbete/tema eller en avslutning.

5.3.3 Johanna

Då Johanna har arbetat som pedagog i 25 år så har hon samlat på sig mycket material. En del kommer från böcker, internet sidor och mycket har hon gjort själv. Det finns även mycket material kvar på skolan från tidigare lärare. Eftersom Johanna har kurser på olika universitet i utomhuspedagogik får hon även idéer och tips från de studenter som läser kurserna. Johanna betonar att materialet man ska arbeta med ute måste passa ihop med det man arbetar med för tillfället. För att utomhuspedagogiken ska få det syfte hon vill komma åt går det inte bara att gå ut och löst arbeta med något som eleverna inte känner till. Det blir lätt oroligt och Johanna menar att naturen inte blir en del av lärandet då utan mer en plats där lärandet sker. Med detta menar även Johanna att hon alltid låter de olika lärande rummen komplettera varandra.

Som jag tidigare skrivit har de en halv dag schemalagd utomhuspedagogik men Johanna tar med sig sin klass ut oftare om det gynnar inläringen. De har en skolskog en liten bit bort från skolan där de har byggt en lägerplats där de alltid samlas. Detta ger trygghet till eleverna och de vet alltid var och hur lektionen startar.

5.4 Uppnående av mål för årskurs 3 i matematik och svenska

Här kommer vi till huvudfrågan i mitt arbete, i vilken mån anser respondenterna att det är möjligt för elever att uppnå målen för svenska och matematik i årskurs 3 genom utomhuspedagogik. Detta gjorde vi genom att titta på och prata om det som står i målen och hur man kan uppfylla de genom att vara ute. Vi pratade även i denna del lite om hur eleverna utvärderas.

5.4.1 Josefin och Marie

Då Josefin och Marie inte är elevernas klasslärare har de inte så stor del av utvärderingen av eleverna. Men de påpekar att det är en del av all undervisning. De menar på att det är väldigt tydligt när man är ute vilka som kan och inte kan då de upplever att man inte kan fuska sig till svaren på samma sätt ute. Då ser man direkt om det är någon elev som inte kan och de kan då ta upp detta med klassläraren. Josefin sa: ”när man t.ex. gör en lek med multiplikationstabellen så blir det väldigt tydligt vilka som inte kan, det blir väldigt tydligt för oss som står bredvid.” De tycker också att man borde ha fler praktiska prov med eleverna istället för teoretiska. Även Korp diskuterar dessa prov i sin bok *Kunskapsbedömning* där hon kallar dem ”alternativa” prov som ”består av praktiska uppgifter, där eleven får demonstrera sin kunskap i handling, eller genom någon produkt som är resultatet av deras handlingar” (2003:94). Josefin och Marie tror att elevernas kunskap blir mer tydlig om de istället får visa vad de kan. De är lite inne på att det kanske är lättare att ha praktiska prov i No och So men de ser absolut inga hinder i att ha det i matematik eller svenska också.

Vi pratar om hur de ser att undervisningsmetoderna kompletterar varandra och de är båda överrens om att på skolan där de är verskamma är det utomhuspedagogiken som kompletterar den traditionella undervisningen. När jag frågar om det skulle kunna vara möjligt att ha det på andra hållet, håller de båda med och berättar att de hade tycket att det varit jätte roligt att jobba på en skola där så är fallet. Vidare pratar vi om hur de ser på att uppfylla målen genom utomhuspedagogik och de tror att det skulle vara möjligt men det skulle vara lite svårigheter med vissa moment. Marie sa: ”jag tror ju absolut att man skulle kunna uppnå målen men det blir nog praktiskt rätt så jobbigt.”

De menar på att vissa mål i svenskan, då främst de gällande skrivning (se bilaga 1), kan bli svårt att göra ute om det regnar eller är kallt. Det är svårt att motivera eleverna till att skriva ute när det är minusgrader och de måste ta av sig sina vantar. Josefin sa: ”jag tror inte på att man ska göra något renodlat. Marie: nä, det ena eller det andra det tror jag inte heller på, även om vi gillar detta så tror jag eleverna behöver både och.” Josefin och Marie är båda överrens om att matematik och svenska är ämnen då eleverna behöver vara både inne och ute i sin inläring. Mycket kan man göra ute men en del behöver även göras inne, de skulle också säga att matematik är lättare att vara helt ute i än svenska. Josefin sa: ”jag tror på ett varierat inlärningsätt. För att hålla gnistan uppe hos eleverna så måste man jobba på olika sätt men ändå med en röd tråd så de känner igen sig.”

5.4.2 Karin

Eftersom Karin inte har klasserna mer än en eller ett par gånger utvärderar hon inte dem individuellt. Hon säger precis som de andra att det dock är lätt att se om det är någon elev som har svårt för något när man är ute och gör praktiska övningar. Hon menar på att deras kunskaper blir så mycket tydligare då. När vi diskuterar hur vida metoderna kompletterar varandra håller hon med om att det nog för det mesta är utomhuspedagogiken som kompletterar den traditionella undervisningen men hon tror också att man skulle kunna göra tvärtom och det hade hon tyckt varit en bra skolvardag för eleverna. Hon tycker inte heller att man bara ska använda sig av den ena eller den andra metoden utan variera dem båda. Karin sa: ”De ska komplettera varandra även om jag tycker om utomhuspedagogik, för mig är det ju det viktigaste.” Hon menar på att eleverna behöver variation i sin undervisning för att hålla nyfikenheten och lusten till att lära uppe. Jag frågar vilket ämne av svenska och matematik hon anser är lättast att ha ute i naturen och efter en stunds funderande säger hon matematik. Karin sa: ”Matte är väldigt kul att ha ute, det är superbra att ha ute.” Hon säger att matematiken är väldigt lätt att få in i alla de andra ämnena. Matematiken finns runt omkring oss utan att vi ibland tänker på det.

Vi började diskutera målen och kom först in på de i svenska. Målen beträffande tal och samtal är de som Karin anser är lättast att uppnå helt genom att vara ute. ”kunna ge och ta emot enkla muntliga instruktioner” (www.skolverket.se) menar Karin är något man gör varje gång man är ute. Hon berättar för eleverna vad de ska göra och då det är samarbets övningar måste eleverna ge och ta instruktioner från varandra. Även målet ”kunna berätta om och beskriva vardagliga händelser så att innehåll och handling på ett tydligt sätt framgår” är väldigt bra att göra ute. Eleverna får se vad som händer i naturen eller i närmiljön och sedan berätta vad de har sett för varandra. Allt som handlar om att berätta menar Karin är lättare för eleverna att göra ute. Hon

anser att elever som är blyga inne och inte vågar prata inför en grupp blir mer säkra ute och kan då uttrycka sig på ett annat sätt. ”Ute förändras roller och relationer i gruppen och invanda mönster bryts.” (Ericsson 2009:11). Efter lektionerna brukar Karin samla eleverna och de får prata om och berätta för varandra om vad de har gjort och vad de har sett. Om det är en lektion som har handlat om att t.ex. leta efter saker får de visa varandra och svara på sina kompisars frågor om olika föremål eller växter. I dessa moment menar Karin att målet: ”kunna samtala om frågor och ämnen hämtade från egna och andras erfarenheter, texter och bilder genom att ställa frågor, framföra egna åsikter och ge kommentarer” (www.skolverket.se) uppfylls.

Vi kom sen in på målen gällande skrivning. Karin anser att det är lite svårare att göra ute men absolut inte omöjligt. Men där är man lite mer beroende av vädret. Det är inte så lätt att skriva på papper om det regnar eller om det är så kallt att eleverna inte vill ta av sina vantar. Så att ”kunna skriva läsligt för hand” (www.skolverket.se) ute kan vara en utmaning för eleverna. Här menar Karin att det är bra för eleverna att börja ute och sedan gå in och skriva. T.ex. målen ”kunna skriva berättande texter med tydlig handling och skriva enkla och elevnära faktatexter och instruktioner där innehållet klart framgår” (www.skolverket.se). Då kan man, berättar Karin, gå ut i naturen eller närområdet och ta reda på fakta om det de ska skriva om. Om eleverna t.ex. ska skriva om myror så går de ut i skogen och tittar på hur bor myrorna. Vart har de ofta sina stackar, vilken skog trivs de bra i, hur ser en myra ut och så vidare. Sedan när de går in i klassrummet och ska skriva sin text om myran så har de fått lära sig mer om myran än om de tittar i en bok och Karin menar att de då kan skriva en faktatext med en väldigt elevnära handling då de verkligen har fått se hur de lever på riktigt. Karin sa: ”Då är det verkligen viktigt att ute- och innelektionerna kompletterar varandra.” Pedagogen kan också då svara på elevernas frågor och ta reda på vilka tankar och funderingar de har som sedan visar sig i deras texter. ”För att skapa meningsfulla lärsituationer ute så behöver pedagogen involvera elevernas tankar om lärmiljön där ute.” (Ericsson 2004:141). I målen står det även att eleverna ska kunna stava rätt och använda sig av stor bokstav och punkt och det menar Karin att det tränar man på varje gång man skriver så där har det ingen betydelse om man är ute eller inne.

Målen gällande läsning är något som Karin inte testat på så mycket. Det är inte ofta eleverna ska läsa texter på hennes undervisning, utan det är då mest instruktioner som de behöver kunna läsa men inga långa faktatexter eller skönlitterära texter. Karin menar på att man skulle kunna ta med sig böckerna ut och sätta sig ute i naturen och läsa men det är inte utomhuspedagogik. Utomhuspedagogik är inte att bara flytta ut lektionen utomhus, naturen ska finnas med i lärandet och en del av undervisningen. Däremot målet: ”kunna läsa instruktioner och kunna beskriva och använda sig av innehållet muntligt eller skriftligt” (www.skolverket.se) är något Karin anser att de gör nästan varje lektion när de leker lekar där de ska läsa olika uppgifter eller moment.

Efter vi diskuterat målen för svenska gick vi över till de för matematik. Karin menar att matte har man med i undervisningen nästan alltid utan att man tänker på det. Ibland har man matematik som lärandemål under lektionen och ibland kanske man arbetar med geografi och man räknar hur många städer man kan, hur många län det finns i Sverige osv. Matte finns runt omkring oss fast att vi inte alltid tänker på det. Karin tittar vidare på målen och utbrister: ”Geometri, det är jätteenkelt att ha ute.” ”kunna beskriva föremåls och objekts placering med hjälp av vanliga och enkla lägesbestämningar” och ”kunna beskriva, jämföra och namnge vanliga två- och tredimensionella geometriska objekt” (www.skolverket.se) är moment som Karin tycker är till för del att ha ute. De kan rita i sanden, grusen och snön m.m. och sedan be sina kompisar säga vilka de ritat. Hon berättar också att hon med en klass delade upp gruppen i olika grupper och så fick de varsitt långt snöre. Sedan skulle de tillsammans bilda olika former med hjälp av snöret. Detta upplevde Karin som en bra övning då de även fick träna på att samarbeta och ge och ta instruktioner som vi diskuterade med svenska målen.

Karin pekar på målen angående mätning och igen trycker hon på hur bra det är att göra detta med eleverna utomhus. Karin sa: ”Känna och väga det är ju absolut bäst att göra utomhus. Kanske hoppa som en ekorre och mäta ut och se, se areor, hur högt något är, det är ju väldigt förmånligt att göra ute.” ”kunna uppskatta och mäta längder, massor, volymer och tid med vanliga måttenheter” (www.skolverket.se). Många lekar som Karin har inom matematiken måste eleverna kunna använda sig av huvudräkning. Karin menar på att de inte

brukar ha papper och penna med sig ut och det finns då ingen möjlighet för eleverna att skriva ner talen när de ska räkna. De får även ofta berätta för sina kompisar om hur de har tänkt och får du förklara att de tagit bort om de räknat med minus eller lagt till om de räknat med plus. Med detta syftar Karin på ”kunna förklara vad de olika räknesätten står för och deras samband med varandra med hjälp av tillexempel konkret material eller bilder” och kunna räkna i huvudet med fyra olika räknesätten...”(www.skolverket.se).

Karin tittar vidare på målen beträffande tal och talets beteckningar. Karin berättar vidare att hon ibland har med sig något ätbart ut när hon har sina lektioner till eleverna. Det kan vara frukt, kakor eller godis. Detta menar hon på blir som extra uppmuntran för eleverna och Karin tycker det blir lättare att arbeta med bråk då. De får hjälpas åt att dela, lägga ihop och storleksordna och i slutet av lektionen får de äta upp det som fanns med. ”kunna jämföra, storleksordna och dela upp tal inom heltalsområdet 0-1000” och ”kunna dela upp helheter i olika antal delar samt kunna beskriva, jämföra och namnge delarna som enkla bråk” (www.skolverket.se) är mål som Karin tycker dessa övningar uppfyller.

När vi diskuterat målen trycker Karin återigen på att det är viktigt att vara ute i naturen med barnet och få in det som en naturlig del i deras lärande men att all undervisning inte ska ske på samma plats. Det är viktigt att även låta eleverna sitta inne och arbeta i sina böcker och undervisningsmetoderna ska komplettera varandra.

5.4.3 Johanna

Vi började prata om hur Johanna utvärderar eleverna när de har varit ute. Johanna menar på att eftersom hon känner eleverna väl och vet deras styrkor och svagheter blir det inte att hon utvärderar dem efter varje gång de har varit ute. Hon menar att hon ser om de lärt sig de det ska ha lärt sig medans de arbetar både ute och inne. Vet hon att en elev har svårt för geometriska former så framkommer det tydligt när de arbetar med detta och hon kan då ge den eleven extra hjälp eller planera fler lektioner där formerna tränas. Hon ser även när de har lärandet ute om någon elev inte hänger med. Det blir tydligt för de håller sig lite bakom sina kompisar och tar inte för sig lika mycket. Ser Johanna detta tar hon sig senare tid för att planera hur hos ska lägga om planeringen så att alla elever förstår det de arbetar med. Johanna säger också att hon tittar på olika kvalitéer ute än när de är inne. Inne är det mer deras prestation i böckerna och huruvida de hänger med på lektionerna som sätts i fokus medans ute är de så mycket mer. Ute tittar hon på prestationen, samarbetet, deras motoriska utveckling och hur de kan ta och ge instruktioner för uppgifterna som ska utföras.

Även med Johanna diskuterade vi mycket om målen i svenska och matematik och hur vida hon anser att man kan uppnå dem genom utomhuspedagogik. Johanna börjar titta på strävansmålen och berättar att: ”Vi arbetar mycket med att utveckla sin fantasi och lust att skapa, individuellt och i samarbete med andra.” De hade precis arbetat med ett skrivprojekt där eleverna har fått hitta på ett eget väsen som lever ute i skogen. De har byggt hus till sina väsen ute och har fått varsin del av skogen där de fantiserat ihop hur deras väsen bor och hur de lever. Johanna förklarar att vissa av eleverna kan ha svårt att fantisera helt fritt och då har de fått en egen plats i skogen där de har fått titta på vad som finns runt omkring och utifrån det har de kunnat fantisera ihop världen deras väsen lever i. de fick sedan inne i klassrummet skriva ihop fantasin till en löpande text. De har då fått grunden för målet ”kunna skriva berättande texter med tydlig handling” och ”kunna använda sig av stor bokstav, punkt och frågetecken i egna texter” (www.skolverket.se) ute men skrivit texten inne i klassrummet.

När de skrivit sin berättelse fick de sedan lära sig den utantill och framföra den för de yngre eleverna i årskurs 1. Genom detta menar Johanna att även strävansmålet ”utvecklar en språklig säkerhet i tal och skrift och kan, vill och vågar uttrycka sig i många olika sammanhang samt genom skrivandet och talet erövrar medel för tänkande, lärande, kontakt och påverkan” (www.skolverket.se) uppfylls. Johanna påpekar igen att visst skedde framförandet inomhus med textens innehåll kom fram genom att eleverna ute fick leva sig in i och upptäcka en egen värld som bara de bestämde över, vilket gav dem en trygghet i framförandet. Johanna sa: ”Det är hela tiden växelverkan mellan ute och inne kan man säga. Man introducerar något ute kanske eller introducerar inne och jobbar vidare ute. Växelverkan är det utomhuspedagogiken bygger på.”

Ofta när de är ute leker de lekar som har lärandeobjektet som innehåll. Då måste eleverna ”kunna ge och ta emot muntliga instruktioner” (www.skolverket.se) och vid 36 leken (se bilaga 3) blir ”kunna samtala om frågor och ämnen hämtade från egna och andras erfarenheter, texter och bilder genom att ställa frågor, framföra egna åsikter och ge kommentarer” (www.skolverket.se) påtagligt tydligt.

I höstas arbetade de med mossor och då läste de tillsammans Ronja Rövardotter och sedan gick de ut i skogen för att se om de kunde hitta några mossor och vad man kan använda de till. ”kunna läsa elevnära skönlitterära texter och kunna återberätta handlingen muntligt eller skriftligt” (www.skolverket.se) uppfylldes av detta innehåll. Johanna tittar vidare på målen och hävdar att ”kunna berätta om och beskriva vardagliga händelser så att innehåll och handling på ett tydligt sätt framgår” (www.skolverket.se) är ett av målen som hon tycker uppfylls vid varje lektion ute. Eleverna berättar mycket om saker de sett tidigare eller saker de har varit med om när de är ute och utforskar naturen.

Vi fortsatte titta på målen för matematik. Johanna berättar att de har arbetet med en hel del matte ute. Lite har varit planerade mattelektioner och en del har varit planerat för något annat men matematiken blev en naturlig del i arbetet. I skogen där de brukar ha sin uteverksamhet finns det en liten bäck. Eleverna fick i uppgift under en period att bygga en bro som gick över bäcken. För att detta skulle fungera var de tvungna att uppskatta längd och bredd och sedan mäta så att det blev rätt mått, de skulle också komma överrens om hur lång tid de trodde att det skulle ta. Johanna menar på att ”kunna undersöka elevnära matematiska problem, pröva och välja lösningsmetoder och räknesätt samt uppskatta och reflektera över lösningar och deras rimlighet” (www.skolverket.se) blev synbart för denna övning. Hon pekar också på målen ”kunna göra enkla jämförelser av olika längder, areor, massor, volymer och tider” och ”kunna uppskatta och mäta längder, massor, volymer och tid med vanliga måttenheter” (www.skolverket.se) och konstaterar att det blev mycket som eleverna gjorde genom denna uppgift. Johanna sa. ”Mäta och jobba med area är fantastiskt bra ute.”

När jag var ute hos Johanna hade det snöat hela natten och det var mycket snö ute på gatorna och i skogen. Johanna berättar då att när det är snö är det bra för elevernas förståelse att arbeta med geometriska former. De gjorde det i våras när det var så mycket snö och de kommer nog arbeta med det nu igen. Eleverna får med hjälp av snön bygga olika geometriska former och berätta för sina klasskamrater vad det är de har byggt. Johanna säger att man även kan göra det till en lagtävling att bygga geometriska former om man har en klass som klarar av att tävla mot varandra. Målen som uppfylls här är ”kunna beskriva, jämföra och namnge vanliga två- och tredimensionella geometriska objekt” och ”kunna rita och avbilda enkla tvådimensionella figurer samt utifrån instruktion bygga enkla tredimensionella figurer” (www.skolverket.se). Johanna sa: ”För att göra det praktiskt och förståbart och användbart för barnen, att det inte bara är siffror i en bok så tycker jag det är jättebra att jobba med matte ute.”

Johanna betonar också att man inte får glömma bort skolgården. Det finns så mycket man kan göra på skolgården också menar hon, man behöver inte alltid gå iväg till en skog eller park. Johanna berättar om några mattelekar de brukar leka och tittar igen på målen. ”kunna räkna i huvudet med de fyra räknesätten när talen och svaren ligger inom heltalsområdet 0-20 samt med enkla tal inom ett utvidgat talområde” och ”kunna beskriva föremåls och objekts placering med hjälp av vanliga och enkla lägesbestämningar” (www.skolverket.se) är mål Johanna anser att de uppnår vid nästan alla lekar och många andra matematiska uppgifter de gör när de har lektionerna ute.

Johanna avslutar också med att säga att man inte ska välja antingen eller när det gäller undervisningsmetoderna. Man ska låta det vara ett vågspel där båda delarna ska vara lika stora. Den traditionella metoden ska inte väga mest, om någon ska väga lite mer än den andra ska det vara utomhuspedagogiken.

6. Slutdiskussion

Om man går fort fort och tittar rakt fram

*då kommer man fort fram.
Om man går långsamt och tittar på allt vid vägkanten,
om man tar upp en sten och luktar på en blomma
– då går det inte fort.
Men stenen och blomman har blivit ens vänner.*

*Dikt av: Kaj Beckman
(Brügge 2007:38)*

6.1 Elevernas lärande och utveckling

I denna del kommer jag med hjälp av tidigare forskning och svar från intervjuerna argumentera fram svar på mina frågor för arbetet.

För mig har alltid naturen varit en naturlig del i min uppväxt. När jag började läsa till lärare var föreläsningar och seminarier om utomhuspedagogiken alltid de som lockade mest och det kändes som ett självklart val när vi skulle bestämma ämne för uppsatsen. Det som gjort mig upprörd är att det för många av dagens barn inte är en självklarhet att vara ute i skog och natur under sin uppväxt. Många barn kommer inte ut i skogen utan håller sig till parker och bakgårdar inne i stan om de går ut överhuvudtaget. Idag har datorn och tv tagit en stor del av barnens fritid och allt fler väljer att sitta inne istället för att gå ut. Detta är något jag förvånas över då det finns så mycket att se och upptäcka ute i naturen och det är en plats där man verkligen kan röra sig fritt och koppla bort allt som finns runt omkring. Luften är renare och man slipper höra alla bilar och spårvagnar som kör omkring. Man kan istället höra fåglar som kvittrar och vinden som viner i träden. Det finns inga begränsningar. Man har hört om exempel där pedagogen frågat elever på en skola i storstaden var man får mjölk ifrån och eleverna har då svarat: affären. För dem är det inte självklart att mjölken kommer från korna för de har aldrig varit på en gård med kor eller kanske inte ens sett dem beta på en stor äng.

Jag vill med denna uppsats inspirera pedagoger att ta klivet ut i naturen med sina elever då där finns så mycket att lära. Därför har jag valt att som en av huvudfrågorna beskriver ta reda på hur mycket av undervisningen som är möjlig att ta med ut i naturen utan att vara orolig för att eleverna inte lär sig det som står i målen. Alltså ta reda på hur mycket av målen som är möjliga att uppnå ute. Jag har också inriktat mig på hur utevistelse gynnar elevernas lärande och utveckling. För om målen kan uppfyllas och elevernas lärande och utveckling främjas, vad finns det då för anledning att stanna inne?

I Lpo 94 under skolan uppdrag står det: ”Skolans uppdrag är att främja lärande där individen stimuleras att inhämta kunskaper. Skapande arbete och lek är väsentliga delar i det aktiva lärandet.” (lärarytelsen s.14). När jag läser detta och ser orden *aktiva lärandet* tänker jag direkt på utomhuspedagogik. Hela eleven är aktiv när man är ute och de får använda alla sinnen. Som även respondenterna håller med om lär sig barn lättare när de får använda alla fem sinnen; syn, hörsel, känsel, lukt och smak. Olsson menar på att ”Barnet utforskar omgivningen via sina sinnen och handlingar och lär på så vis känna världen.” (1995:127). De får röra vid olika saker ute och de får se hur t.ex. träden ser ut på våren, sommaren, hösten och vintern. Detta gör att lärandet blir enklare för eleven när den verkligen har fått se trädets knoppar slå ut på våren och lövens olika färger ändras på hösten. Alla elever kommer till skolan med olika erfarenheter och förutsättningar. Ute får eleverna en möjlighet att möta naturen med den erfarenhet som just den eleven har och de kan dela med sig till varandra. ”Utomhuspedagogik erbjuder många tillfällen där elevens tidigare erfarenheter och kunskaper möter nya situationer.” (Ericsson 2004:147).

Utomhuspedagogik är en metod som till en början inte passar alla elever. Alla elever lär på olika sätt och det tar tid att hitta sätt som passar alla elever. ”Barn lär på olika sätt, det vet vi. Om man ibland går ut och lär in med hela kroppen och alla sinnen, hittar fler elever sitt sätt att lära.” (Naturskola- ett sätt att lära). De elever som inte varit ute så mycket förr kan känna en rädsla till naturen medans elever som är vana känner mer en trygghet. Ericsson uppger att det är naturligt om eleverna inte hittar trygghet och stimulans direkt i uteverksamheten (2009:18). För att underlätta för denna elev är det viktigt att den känner sig trygg

tillsammans med sina klasskompisar. ”Genom att känna tryggheten i gruppen upplever man också spänningen i det okända.” (Brügge m.fl. 2007:39). Men som mina respondenter har nämnt anser de att det är lättare att få en elev bli trygg med denna metod än att få en elev att lära sig en ny metod i klassrummet. Visst är det i början obekant för dessa elever men med hjälp av pedagoger och klasskompisar kommer en nyfikenhet att väckas och detta blir ett lärande i sig. Ericsson håller med om detta och formulerat det som såhär: ”Att erbjuda upplevelser utanför fyra väggar leder ofta till obekanta, oförutsedda situationer som kan skapa osäkerhet hos pedagogen men nyfikenhet och förundran hos eleverna.” (2004:139).

Som Ericsson skriver här är det ibland pedagogen som känner osäkerheten medan eleverna känner sig förundrade. Jag tror det kan vara jobbigt för pedagogen då det inte finns några väggar som håller eleverna samlade och att det finns så mycket att lära av och med, utan att det kan bli överväldigat. Att ta med eleverna ut kräver även av dig som pedagog att man är flexibel. Det blir inte alltid som man planerat och man får inte låta planeringen stoppa elever som kanske går iväg lite för att de hittat något som för tillfället tog deras uppmärksamhet. Ibland får man lägga innehållet man tänkt sig åt sidan och ta vara på elevernas egna upptäckter och frågor. Man vet aldrig i förväg hur en utomhuspedagogiklektion kommer att arta sig.

Att vara ledare inomhus i den vanliga miljön där väggarna avgränsar området är en sak – att vara ute, där allt kan hända på en gång och där man inte har fullständig kontroll över vad som sker i buskar, är något annat. Att vara friluftsledare innebär att man ständigt måste vara flexibel och att det i förväg uppgjorda programmet kanske inte alltid håller. (Brügge m.fl. 2007:32)

Något som är viktigt för elevernas utveckling och senare livserfarenheter är deras förmåga att arbeta tillsammans med andra. Alla fyra respondenter är överrens om att elevernas samarbetsförmåga blir bättre i utemiljön och att de på ett naturligare sätt tar hjälp av varandra. I boken *Utomhusdidaktik* håller Hedberg med om detta och han skriver att: ”... elevernas förmåga att fungera i grupp tycks utvecklas mer i en utesituation.” (Hedberg 2004:67). Jag tror detta kan bero på att samarbetet blir mer naturligt och inte så prestationsinriktat som det kan vara inne i klassrummet. Det jag menar är att i klassrummet är det ofta en speciell uppgift som ska lösas och vissa elever kan känna sig pressade eller otillräckliga. ”Gruppen svetsas samman, samarbete tränas, eleverna får röra på sig, och det vanliga arbetet fungerar mycket bättre när de kommer in igen.” (Naturskola- ett sätt att lära). Ute i naturen finns det inga gränser och alla kan upptäcka och komma fram till olika saker som bidrar till att gruppen tillsammans kommer fram till olika lösningar på problem eller frågor. Ute finns fler tillfällen för samarbete. Brügge menar att en av alla anledningar till att ha utomhuspedagogik är att det i utemiljön ställs andra krav på eleverna som främjar samarbete och igenom detta utvecklar elevens sociala kompetens (2007:29).

Genom intervjuerna kom det också fram att alla var ense om att elevernas roller förändras när man kommer ut i naturen. Ericsson menar på samma som respondenterna och säger att roller och relationer i gruppen förändras och invanda mönster bryts när man är ute (2009:11). Eleven som inne är blyg och tillbakadragen känner sig tryggare och grupper som alltid är ihop kan splittras och bli till nya eller enskilda individer. Många elever, även jag själv när jag var yngre, tycker det är jobbigt att prata inför en grupp eller stå upp i klassrummet och läsa något de gjort. Ute blir eleverna tryggare och det blir mer naturligt att prata inför sina kompisar när de ska berätta t.ex. att de hittat en myrstack där man kan se hur myrorna bär runt på barr och bygger. Den direkta upplevelsen tror jag är så spännande för eleven och de är så nyfikna att det inte blir samma prestation och ångest över att berätta något för alla sina klasskamrater.

En påtaglig utveckling som jag kommit fram till under arbetets gång är att elevernas motorik förbättras. Både grov- och finmotoriken. ”Att lära med hela kroppen” är för många ett sätt att kombinera rörelse, kunskap och utomhusmiljö till en helhet.” (Brügge m.fl. 2007:26). De får röra sig i skog och mark där underlaget är kuperat och de får plocka upp och känna på olika saker och ting. När man är ute och går i staden eller i parken är marken för det mesta jämn och man behöver inte tänka så mycket på hur och var man sätter fötterna. I skogen blir det annorlunda. Marken är ojäm och det går upp ibland och ner ibland. Rätt som det är kan det dyka upp en rot eller en pinne och man måste se efter hur man går för att inte snubbla. Olsson har i sin bok *Skolgården- det gränslösa uterummet* gjort en jämförelse mellan en skola som

haft en plan skolgård och en skola som haft skogen som ute rum och kommit fram till att motoriken och fantasin stimulerades bättre hos eleverna på skolan som varit ute i skogen (1995:129). Det är även viktigt att se vart man sätter fötterna i skogen så man inte trampar på en fin blomma, en svamp, ett bo eller något litet djur som är på väg någonstans. Tänk er att en elev nästan trampar på en myra som kommer bärande på ett barr och utbrister ”undrar vart myran ska gå med det där barret?” Ett sånt här ögonblick är perfekt som pedagog att ta vara på och kanske svara: ”ja, låt oss följa efter myran och se vart den ska ta vägen med sitt barr.” Hela klassen följer efter en liten myra som är på väg någonstans och under resans gång finns det mycket runt omkring att prata om och titta på. Någon elev kanske har varit med om något liknande och berättar sin historia för sina kompisar. ”de egna erfarenheterna ger grogrund för växande. Lärandet är en aktiv och levande process, där individen själv skapar sin kunskap” (Hedberg 2004:65). Alla delar med sig av sina erfarenheter till varandra och det blir ett gemensamt lärande. Jag skulle vilja påstå att detta kommer öka elevernas lust, nyfikenhet och deras engagemang och de kommer i fortsättningen se sig runt omkring när de är ute för att se om det finns något att följa eller titta extra noga på. ”Lust är själva drivkraften i all motivation.” (Olsson 1995:128).

6.2 Relevans för läraryrket

I dagens skola menar jag, med stöd i forskning och intervjuer, att det är den traditionella undervisningen som dominerar. Eleverna sitter vid sina bänkar och räknar och arbetar i sina läroböcker och läraren står framför tavlan och berättar om olika saker. Pedagogen blir den som sitter på kunskapen och förmedlar den vidare till sina elever. Förmedlingspedagogiken är i dagens skolor den vanligaste pedagogiska modellen. ”Förmedlings-pedagogik använder vi oss av när vi står framför gruppen och har rollen av att vara ’expert’.” (Brügge m.fl. 2007:33). Vi pedagoger står för innehållet av undervisningen och eleverna ges ingen egen frihet till att influera det som ska läras. Brügge stödjer detta genom att säga att deltagarna av den här modellen har svårt att själva påverka innehållet (2007:33). Om man snabbt vill få ut ett budskap till gruppen passar denna modell men annars är det lätt att tappa elevernas intresse och lust till att lära. För mig är det viktigt att alla har en lika stor del i lärandet och att eleverna känner att de är delaktiga i innehållet av undervisningen.

I mina intervjuer frågade jag respondenterna om hur de anser att metoderna kan komplettera varandra. Alla fyra var överrens om att det är utomhuspedagogiken som kompletterar den traditionella undervisningen i de flesta klasser. De var alla även överrens om att det skulle kunna vara tvärtom så länge man som pedagog är intresserad och engagerad. Det krävs mer av mig som pedagog att ta med undervisningen ut då det inte finns några tydliga gränser så som väggar och jag måste vara beredd på att lägga min planering åt sidan om något spännande dyker upp som fångar elevernas uppmärksamhet och nyfikenhet. Under arbetets gång har jag också kommit fram till att man inte ska hålla sig till endast en metod. ”... teori och praktik går hand i hand. Kroppslig rörelse leder till mental aktivitet.” (att lära in ute s.6). Eleverna behöver variation i sitt lärande där de får testa på nya och olika saker. I Lpo är ett av skolans uppdrag att: ”Skolans arbete måste inriktas på att ge utrymme för olika kunskapsformer och att skapa ett lärande där dessa former balanseras och blir till en helhet.” (läraryrket 08/09:15). Eleverna behöver få testa på olika inlärningsmodeller och få olika delar tillgodosedda. Genom att låta undervisningsmetoderna komplettera varandra kan man ge eleverna den variation som de behöver. För att formerna ska kunna bli till en helhet krävs det att vi som pedagoger verkligen låter eleverna testa på olika saker. Då menar jag inte att vi bara ska ta med dem ut ibland, utan att göra det till en naturlig del i skolans vardag så att de får en regelbunden variation. ”Genom att ha ett tätt förhållande mellan inomhus- och utomhusaktiviteter blir snart friluftslivet i den nära naturen en självklarhet i verksamheten.” (Brügge 2007:226). Att arbeta med samma saker inne som ute är tror jag till en stor fördel då man kan vara ute och titta och utforska och när man kommer in så kan man titta efter om det man hittade och kom fram till verkligen stämmer. I boken *Att lära in ute året runt* håller de med om detta och menar på att ”... litteraturen och inomhusundervisningen kan fördjupa kunskaperna om det eleverna upplevt.” (2007:11).

Utomhuspedagogiken förändrar inte bara elevernas roller i gruppen som jag skrivit om tidigare, utan det förändrar även pedagogens roll i klassen. Ericsson menar att: ”... det kräver av ledaren att hålla lite distans till barnen, att inte påpeka och föreskriva, mer att vara lyhörd och vaksam på barnens egna upplevelser.”

(2009:12). Pedagogen är inte längre den som bestämmer och den som förmedlar utan blir en del av gruppen istället för en ledare för den. Tillsammans med eleverna blir man en upptäckare och en del av elevernas lärande. i *Världens bästa klassrum* menar de på att det är ”inte bara lärare som lär barn – barnen har även mycket att lära vuxna.” (s.1). Istället för att stå framför tavlan och berätta för eleverna om olika blommor tycker jag lärandet blir roligare och mer varaktigt om man tar med sig dem ut och letar efter olika blommor. Tillsammans kan vi titta på vad vi har hittat och leta efter fler sorter, se hur många olika vi kan hitta.

En utav mina huvudfrågor har varit i vilken mån pedagoger anser att man kan uppnå målen för årskurs 3 genom utomhuspedagogik. Detta har varit en intressant fråga att försöka hitta svar på. För att försöka få svar på detta kommer jag mest gå efter vad mina respondenter har svarat men även hitta stöd i litteraturen.

Att vara ute med eleverna gynnar inte bara deras utveckling och lärande utan kan även vara en stor hjälp i uppfyllandet av målen. ”Med hjälp av utomhuspedagogik kan man arbeta med läroplanens mål, samtidigt som eleverna får röra på sig och komma ut i naturen.” (Naturskola- ett sätt att lära). Jag tror att en av anledningarna till att pedagoger inte tar med sig eleverna ut så ofta är för att de känner att de har så mycket att göra inne, räkna ett visst antal sidor och komma till en viss sida i svenska boken. De anser kanske att de inte hinner allt de ska om de går ut en förmiddag och arbetar ute. Brügge skriver om detta problem och det står att: ”Några av de vanligaste invändningarna är: Det ’stjäl’ av timtiden då man ska ’lära sig’ något. Schemat eller programmet fungerar inte så att man bara kan vara ute.” (2007:225). Jag tror även att många pedagoger ser utomhuspedagogik som en stund för eleverna att leka och då kan jag förstå att de oroar sig för att inte hinna med att lära eleverna det som ska läras för att uppfylla målen. Det krävs också planering av mig som pedagog och med de pressade scheman som många pedagoger har idag kan det vara ett moment av stress att hinna planera en utelektion och de väljer att istället stanna inne. Många kanske tror att planeringen blir mycket större om man ska gå ut, men det håller inte jag med om. Det krävs samma planering men man behöver ha lite fler reservplaner om något gör att man måste byta uppgift. ”För dig som lärare innebär det inte mer jobb, bara ett annat sätt att göra det på.” (Molander m.fl. 2010:8).

Som alla mina respondenter har sagt är matematiken en del av allas vardag. Den finns alltid runtomkring oss och vi använder oss av matematik dagligen utan att vi alltid tänker på det. Molander m.fl. menar på att eleven måste få vara med och utforska och se att matematiken inte bara finns i klassrummet utan även på skolgården, i naturen och i hela samhället (2010:10). Att ta med sig matematiklektionen ut borde inte vara något som oroar pedagoger utan de borde se det som en möjlighet för eleverna att få se hur matematiken finns runtomkring oss hela tiden. Jag har tillsammans med mina respondenter tittat på målen för årskurs 3 och diskuterat huruvida man kan uppnå dem. Bara genom att gå ut i skogen finns det så mycket man kan göra som egentligen inte kräver någon stor planering av pedagogen. Jag menar att man kan hitta geometriska former i naturen genom att titta på träd, blommor, löv, pinnar m.m. man kan mäta och uppskatta avstånd från olika punkter, mellan två träd, se hur många buskar som finns inom en ruta på ett visst mått. Alla respondenter anser att målen inom ämnena mätning och rumsuppfattning och geometri är mål som man kan uppnå genom att vara ute i naturen med eleverna (se avsnitt 5.4). Vi kom också fram till att målen gällande räkning med positiva heltal är möjliga att uppnå. Genom olika matematiklekar och uppgifter är de ska hämta ett visst antal saker av olika föremål tränas elevernas huvudräkning hela tiden. Med hjälp av de olika lekarna kan de också öva på vad de olika räknesätten är och hur man gör om man räknar t.ex. med plus.

Att öva på att dela upp tal, öva bråk och storleksordna olika tal ser mina respondenter som fördel att göra ute (se avsnitt 5.4). Istället för att rita och skriva på ett papper får de visa konkret hur man gör och hur det går till och jag tror att detta blir en vinst för deras lärande. I boken *Utomhusdidaktik* trycker Hedberg på att om man tar med sig problemen ut i naturen och ställer eleverna inför de olika problem som finns i matteboken och de får testa på att lösa de praktiskt så befästs mattebegreppen på ett mycket mer hållbart sätt än om man bara räknar i sin bok (2004:72–77). Som jag tidigare skrivit lär sig eleverna bättre om de får känns, visa och prova på hur man gör och jag tror inte man kan göra det bättre inne än ute. ”I naturen kan vi hämta kunskap, känsla och inspiration. Naturkänsla blir till ett engagemang och möjlighet att utvecklas.” (Brügge m.fl. 2007:25)

Som jag skrivit i avsnitt 6.1 så förändras elevernas roll när man är ute och de tycker inte att det är lika jobbigt att prata inför sina klasskamrater. ”Andra elever än de som gör sig gällande i klassrummet överraskar ofta genom att bidra på ett klokt sätt.” (Molander m.fl. 2010:11). Genom att ha kommit fram till detta anser jag att för att få eleverna att känna sig trygga i gruppen och att känna att de vågar framföra något, är det inte då till stor fördel för allas individer att göra detta i så stor mån som det går ute. Ta målen beträffande tal och samtal t.ex. Eleverna ska kunna berätta om saker som har hänt i deras vardag på ett tydligt sätt och de ska kunna prata om sina och andras erfarenheter. Jag anser att skolan skall sträva efter att alla elever ska känna sig trygga och kunna prestera sitt bästa. I Lpo 94 skriver de så här: ”Skolan skall sträva efter att varje elev känner trygghet och lär sig att ta hänsyn och visa respekt i samspel med andra” (läraryboken 08/09:17). För att detta ska kunna uppfyllas måste vi planera undervisningen så att eleverna känner att de kan prestera sitt allra bästa. Om det då är bevisat att eleverna har lättare att prata inför grupp ute är det då inte en självklarhet att uppfylla dessa mål just ute. För att det ska vara utomhuspedagogik kan man inte bara flytta ut uppgiften och göra den utomhus (se avsnitt 3.3). Utan jag menar att t.ex. låta varje elev välja ett föremål som de kan hitta i skogen och berätta vad det betyder och om eleven har några minnen till detta föremål. Kanske när klassen går runt och letar efter spår i snön är det någon som berättar om något han/hon kommer ihåg och en kompis frågar något om det och snart är hela klassen involverade och nyfikna på denna elevens berättelse. Jag anser att detta gynnar elevens självförtroende och trygghet mer än att ställa sig upp i klassrummet framför sina klasskompisar och berätta om något han/hon skrivit. Jag anser också att just känna trygghet är något av det viktigaste för eleverna när de är i skolan. ”tryggheten är grunden för lärandet.” (Ericsson 2009:19).

6.3 Sammanfattning

Jag har i min uppsats kommit fram till att utomhuspedagogik gynnar elevernas lärande och utveckling. Eleverna får ta del av varandras erfarenheter och tidigare upplevelser och de lär sig att samarbeta på ett mer naturligt sätt. Jag har också fått svar på att deras roller i klassen förändras till det positiva och att elever som är lite blyga i klassrummet har lättare att ta för sig och att synas ute i naturen. Deras motorik förbättras då de får röra sig fritt på olika underlag där terrängen är varierad. Jag menar att de får en bättre kontroll över sin kropp och de vet hur kroppen reagerar om de rör sig på olika sätt på olika underlag. Det jag också har kommit fram till är att det ofta är pedagogen som stoppar undervisningen ute. Som jag tidigare skrivit kan detta bero på att de inte vågar, vill eller att de upplever att eleverna inte kommer hinna med det som ska göras i böckerna och då kommer de inte att uppnå målen.

Jag tillsammans med mina respondenter har kommit fram till att man inte bara ska hålla sig till en metod när man undervisar i skolan. Man ska variera undervisningen och låta eleverna testa på olika inlärningssätt. Vi har också kommit fram till att det är till stor fördel att låta inne- och uteundervisningen gå hand i hand. Det man arbetar med inne kan man ta med sig ut och tvärtom. Om man som pedagog anser att man inte kan skriva en berättelse ute i naturen så kan man gå ut och hämta inspiration och innehåll till berättelsen och sedan skriva den när man kommer in.

Min huvudfrågeställning är i vilken mån pedagoger anser att man kan uppnå målen för årskurs 3 i matematik och svenska genom utomhuspedagogik. Jag anser att jag i denna uppsats har fått bra svar på denna fråga. Genom mina respondenters svar och genom tidigare forskning har jag kommit fram till att det är fullt möjligt att uppnå målen för årskurs 3 genom utomhuspedagogik. Det finns vissa mål som är svårare att uppnå ute men de är inte omöjliga och det är upp till pedagogen att bestämma hur mycket man vill göra ute. Men bara för att man kan uppnå alla målen ute ska man inte flytta all undervisning ut i naturen. Eleverna behöver fortfarande variation och de behöver få olika delar i sitt lärande tillgodosedda. Genom att låta inneverksamheten och uteverksamheten gå hand i hand så får eleverna alla sina sinnen och behov tillgodosedda och de får de bästa förutsättningarna till livslångt lärande.

Det har varit väldigt intressant och lärorikt att skriva denna uppsats. Jag har lärt mig mycket om utomhuspedagogik och om elevers utveckling som jag kommer ha stor nytta av i mitt framtida yrke. Genom

att läsa böcker som forskare av ämnet skrivit har jag fått en bred inblick i hur de resonerar och tänker och det har varit ett bra stöd för mitt skrivande. Jag hoppas att jag har inspirerat fler pedagoger till att ha utomhuspedagogik med sina elever. För som jag skrivit tidigare. Om det gynnar elevernas utveckling, lärande och minne av vad de lärt sig. Vad finns det då för anledning att stanna inne?

7. Referenslista

7.1 Tryckta källor

Brügge, Birgitta m.fl. (2007). *Friluftslivets pedagogik. För kunskap, känsla och livskvalitet*. Tredje upplagan. Stockholm: Liber AB

Dahlgren, Lars Owe & Szczepanski, Anders (2004). Rum för lärande- några reflektioner om utomhusdidaktikens särart. I Lundegård, Iann, Wickman, Per Olof & Wohlin Ammi (Red.) *Utomhusdidaktik* (s.9-24). Lund: Studentlitteratur

Ericsson, Gunilla (2009). *Lära ute – upplevelser och lärande i naturen*. Friluftsförbundet.

Ericsson, Gunilla (2004). Uterummets betydelse för det egna växandet. Lundegård, Iann, Wickman, Per Olof & Wohlin Ammi (Red.) *Utomhusdidaktik* (s.137-150). Lund: Studentlitteratur

Esaiasson, Peter m.fl. (2007). *Metodpraktikan. Konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Nordstedts Juridik.

Fischbein, Siv & Österberg, Olle (2003). *Mötet med alla barn. Ett specialpedagogiskt perspektiv*. Stockholm: Förlagshuset Gothia AB.

Gardner, Howard (1998). *Så tänker barn- och så borde skolan undervisa*. HarperCollins Publisher.

Hedberg, Per (2004). Att lära in ute- Naturskola. Lundegård, Iann, Wickman, Per Olof & Wohlin Ammi (Red.) *Utomhusdidaktik* (s.63-80). Lund: Studentlitteratur

Korp, Helena (2003) *kunskapsbedömning – hur, vad och varför*. Stockholm: Myndigheten för skolutveckling.

Kullberg, Birgitta (2006). *Boken om att lära sig läsa och skriva*. Ekelunds/Gleerups utbildning AB.

Liedman, Sven-Erik (2001). *Ett oändligt äventyr, om människans kunskaper*. Stockholm: Albert Bonniers förlag.

Lärarytelsen -08/09. Stockholm: Lärarnas Riksförbund.

Lättman-Marsch, Robert & Wejdmark, Mats (2007). *Att lära in ute året runt*. Att lära in ute, naturskoleföreningen

Molander, Kajsa m.fl. (2010). *Att lära in matematik ute*. Att lära in ute, naturskoleföreningen.

Naturskola – ett sätt att lära. Om naturskolor, utomhuspedagogik och naturskoleföreningen. Att lära in ute. Naturskoleföreningen.

Olsson, Titti (1995). *Skolgården – det gränslösa uterummet*. Stockholm: Liber utbildning.

Pramling Samuelsson, Ingrid & Sheridan, Sonja (2006). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur

Sellgren, Germund (2003). *Naturpedagogik*. Solna: Ekelunds förlag

Strotz, Håkan & Stephan Svenning (2004). Betydelsen av praktisk kunskap, den tysta kunskapen. Lundegård, Iann, Wickman, Per Olof & Wohlin Ammi (Red.) *Utomhusdidaktik* (s.25-46). Lund: Studentlitteratur

Stukát, Staffan (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Strömberg, Håkan (2003). *Handlingsoffentlighet och sekretess*. Lund: Studentlitteratur

Världens bästa klassrum. Välkommen till Naturskolan. Att lära in ute. Naturskoleföreningen.

7.2 Otryckta källor

Vad är en naturskola

http://www.naturskola.se/naturskolan_folder.pdf (2010-12-02)

Wikipedia

<http://sv.wikipedia.org/wiki/Utomhuspedagogik> 2010-11-18

Målen i Svenska för årskurs 3

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=1011&infotyp=23&skolform=11&id=3890&extraId=2087>

Målen i matematik för årskurs 3

<http://www3.skolverket.se/ki03/front.aspx?sprak=SV&ar=1011&infotyp=23&skolform=11&id=3873&extraId=2087>

8. Bilagor

8.1 Kursplanen för matematik i åk 3 och Kursplanen för svenska i åk 3

Mål som eleverna lägst ska ha uppnått i slutet av det tredje skolåret

Eleven ska ha förvärvat sådana grundläggande kunskaper i matematik som behövs för att

- kunna tolka elevnära information med matematiskt innehåll,
- kunna uttrycka sig muntligt, skriftligt och i handling på ett begripligt sätt med hjälp av vardagligt språk, grundläggande matematiska begrepp och symboler, tabeller och bilder, samt
- kunna undersöka elevnära matematiska problem, pröva och välja lösningsmetoder och räknesätt samt uppskatta och reflektera över lösningar och deras rimlighet.

Inom denna ram ska eleven

beträffande tal och talens beteckningar

- kunna läsa och skriva tal samt ange siffrors värde i talen inom heltalsområdet 0-1000,
- kunna jämföra, storleksordna och dela upp tal inom heltalsområdet 0-1000,
- kunna dela upp helheter i olika antal delar samt kunna beskriva, jämföra och namnge delarna som enkla bråk,
- kunna beskriva mönster i enkla talföljder, och
- kunna hantera matematiska likheter inom heltalsområdet 0-20,

beträffande räkning med positiva heltal

- kunna förklara vad de olika räknesätten står för och deras samband med varandra med hjälp av till exempel konkret material eller bilder,
- kunna räkna i huvudet med de fyra räknesätten när talen och svaren ligger inom heltalsområdet 0-20 samt med enkla tal inom ett utvidgat talområde, och
- kunna addera och subtrahera tal med hjälp av skriftliga räknemetoder när talen och svaren ligger inom talområdet 0-200,

beträffande rumsuppfattning och geometri

- kunna beskriva föremåls och objekts placering med hjälp av vanliga och enkla lägesbestämningar,
- kunna beskriva, jämföra och namnge vanliga två- och tredimensionella geometriska objekt,
- kunna rita och avbilda enkla tvådimensionella figurer samt utifrån instruktion bygga enkla tredimensionella figurer, och
- kunna fortsätta och konstruera enkla geometriska mönster,

beträffande mätning

- kunna göra enkla jämförelser av olika längder, areor, massor, volymer och tider, och
- kunna uppskatta och mäta längder, massor, volymer och tid med vanliga måttenheter,

beträffande statistik

- kunna tolka och presentera enkel och elevnära information i tabeller och diagram.

Mål som eleverna lägst ska ha uppnått i slutet av det tredje skolåret

Målen uttrycker en lägsta godtagbar kunskapsnivå. Skolan och skolhuvudmannen ansvarar för att eleverna ges möjlighet att uppnå denna. De flesta elever kan och ska komma längre i sin kunskapsutveckling än vad denna nivå anger.

Eleven ska

beträffande läsning

- kunna läsa bekanta och elevnära texter med flyt,
- kunna läsa elevnära skönlitterära texter och kunna återberätta handlingen muntligt eller skriftligt, och
- kunna läsa elevnära faktatexter och instruktioner och kunna beskriva och använda sig av innehållet muntligt eller skriftligt,

beträffande skrivning

- kunna skriva läsligt för hand,
- kunna skriva berättande texter med tydlig handling,
- kunna skriva enkla och elevnära faktatexter och instruktioner där innehållet klart framgår,
- kunna stava ord som eleven själv ofta använder i skrift och ord som är vanligt förekommande i elevnära texter, och
- kunna använda sig av stor bokstav, punkt och frågetecken i egna texter,

beträffande tal och samtal

- kunna berätta om och beskriva vardagliga händelser så att innehåll och handling på ett tydligt sätt framgår,
- kunna ge och ta emot enkla muntliga instruktioner, och
- kunna samtala om frågor och ämnen hämtade från egna och andras erfarenheter, texter och bilder genom att ställa frågor, framföra egna åsikter och ge kommentarer.

8.2 Intervjufrågor

Intervju frågor. Utomhuspedagogik.

1. Hur ser din bakgrund ut?

a) vart gick du din utbildning och vilka år? Vilken/vilka inriktningar har du?

b) hur länge har du arbetat som lärare? Vilka årskurser har du arbetat med?

c) Hur ser du på ämnena Svenska och Matematik?

d) Varför arbetar du med utomhuspedagogik? Har du valt det själv eller har skolan beslutat det?

e) Hur länge har du använt det i din undervisning?

f) Tycker du det är ett bra arbetssätt?

Om Ja, varför?

Om Nej, varför?

2. Funderingar kring utomhuspedagogik.

a) Vad finns det för fördelar med utomhuspedagogik?

b) Vad finns det för nackdelar?

c) Hur påverkar det elevernas utveckling?

3. Metod.

a) hur arbetar du med utomhuspedagogik?

b) vart har du undervisningen och varför har du den just där?

c) vad använder du för material? Eget material eller redan färdigt?

4. Utvärdering

a) hur utvärderar du eleverna efter utomhuspedagogik?

b) ser du lika tydligt vad varje elev lärt sig som när de använder sina läroböcker?

c) har du ämnenas mål i åtanke när du bedriver undervisning ute?

d) tror du man kan uppfylla målen för år 3 i svenska och matte genom utomhuspedagogik?

Vilka anser du möjliga?

Vilka anser du icke möjliga och varför?

e) nu är utomhuspedagogik för det mesta en komplettering till klassrumsundervisning. Tror du man hade kunnat jobba tvärt om genom att ha utomhuspedagogiken som största del och komplettera med klassrumsundervisning?

f) vilket ämne av svenska och matte anser du svårast respektive lättast att undervisa genom utomhuspedagogik?

Varför lättast?

Varför svårast?

8.3 36 leken

36-leken

Leken går till på följande sätt:

Välj ett skogsområde som passar för leken, gärna lite stökig skog med granar, lövträd, stenar osv. Det blir då mer för barnen att upptäcka och fler möjligheter till motorisk träning. I detta område hänger man ut alla lapparna nr 1 till nr 36. Vill man ha mycket rörelse sprider man lapparna på ett större område. Men det skall ju vara möjligt för barnen att hitta dem. Mitt i området väljer man en plats där tärningarna skall ligga. Varje grupp får välja ett lockrop. Lockropet skall användas under leken när gruppen skall samlas. Laget slår tärningen en gång. Om tärningen visar 4 skall gruppmedlemmarna ut och leta efter lapp nr 4. Barnen sprider sig och kutar runt och tittar på alla lappar. När någon hittar fyran så lockar den med hjälp av lockropet till sig de andra i gruppen. De löser sedan den uppgift som står på lappen. När det är gjort går de tillbaka till tärningen och slår igen. Om nu gruppen får 3 så läggs talet till den tidigare siffran så nu skall de

hitta nr 7.....(nästa gång kanske det blir en femma då skall de vidare till nr 12 osv.) Alla grupper jobbar sig på detta sätt fram mot nr 36 som är sista lappen.

1. Hämta fyra (4) hårda saker.
2. Hämta tio (10) grå saker.
3. Säg era skostorlekar och ställ er i storleksordning. Minsta skon först.
4. Hämta en smal pinne, dela den i tre lika stora delar.
5. Räkna hur många fingrar ni har i laget.
6. Hur många år är ni tillsammans i laget?
7. Sjung en sång med en siffra i.
8. Hoppa groda tre varv runt ett träd.
9. Ge alla i laget en kram var.
10. Samla 10 tallkottar och 10 grankottar. Lägg tallkottarna på rad bredvid grankottarna. Vilken rad blev längst?

11. Här kommer en gåta: Jag ser 12 ben, vad kan det vara för djur jag ser?
12. Samla 20 kottar. Sortera dem efter storlek, börja med den minsta.
13. Hämta en kotte som är lika lång som din tumme.
14. Ställ er så att ni formar en triangel.
15. Hämta ett löv som har släta kanter.
16. Ställ er i cirkel. Gör först en liten sedan en stor cirkel.
17. Krama var sitt träd som ni når runt med armarna.
18. Hämta varsin pinne och lägg dem som en triangel på marken.
19. Leta upp ett löv som är lika stor som den egna handen.
20. Heja på de andra lagen som är med i denna lek. Ropa "heja" sju gånger.

21. Plocka tio löv och lägg dem i en cirkel.
22. Hitta en pinne som är lika lång som ditt ben (alla hittar var sin pinne).
23. Hämta fem kottar var och kasta prick på ett träd. Den som träffar flest gånger får slå tärningen nästa gång.
24. Spring fyra varv runt den största trädstammen.
25. Ställ er i längdordning, den kortaste först.
26. Hoppa jämfota och säg "detta är bättre än TV-spel".
27. Spring som hästar men låt som grisar.
28. Leta upp två stenar som är lika tunga (som får plats i din hand).
29. Gissa först hur många kottar som får plats i en glasslåda där locket skall gå att stänga. Prova sedan hur många som får plats.
30. Lägg två kottar som ögon. Lägg en sten som näsa. Hitta en pinne som kan bli en mun.

31. Samla tolv saker från naturen. Dela dem i två lika högar. Hur många blir det i varje hög?
32. Bygg en myra. Hur många ben skall myran ha?
33. Hämta ett grässtrå som är lika lång som din fot.
34. Här kommer en gåta att lösa: Jag ser tio ben, vad kan det vara för djur jag ser?
35. Krama om alla i laget.
36. Skrik "utematte är kul" i kör, tre gånger efter varandra.

(www.naturskola.se)